

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

1/37

ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET

PROMEMORIA

BILAGA 1

[o].[o].2025

UTKAST

Specialsakkunnig

Tuuli Oikarinen

VN/2058/2025

STATSRÅDETS FÖRORDNING OM HAVSBASERAD VINDKRAFT I DEN EKONOMISKA ZONEN

Huvudsakligt innehåll

Det föreslås att statsrådet utfärdar en förordning om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. Förordningen utfärdas med stöd av lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (937/2024), som trädde i kraft den 1 januari 2025. Lagen innehåller bestämmelser om ett nytt förfarande för att få nyttjanderätt till de områden för havsbaserad vindkraft som väljs ut i Finlands ekonomiska zon. Genom förordningen utfärdas närmare bestämmelser om detta förfarande. Det centrala innehållet i förordningen gäller den konkurrensutsättning som ordnas av Enerгимyndigheten och de säkerheter som hänför sig till förfarandet. I förordningen ingår bestämmelser om bl.a. den konkurrensutsättningsmodell som ska användas, förutsättningarna för deltagande i konkurrensutsättningen, de urvalskriterier som ska tillämpas när vinnaren av konkurrensutsättningen väljs, beloppet av deltagandesäkerheten och säkerheten för främjande av projektet samt hur säkerheten för främjande av projektet utökas.

Det föreslås att förordningen träder i kraft den 2 oktober 2025.

1 Bakgrund och bemyndiganden

Lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (937/2024) trädde i kraft den 1 januari 2025. Lagen innehåller bestämmelser om ett nytt förfarande för havsbaserade vindkraftsprojekt att få rätt att utnyttja Finlands ekonomiska zon. Finlands ekonomiska zon är ett internationellt havsområde som finska staten har rätt att utnyttja ekonomiskt. Enligt lagens 1 § tillämpas lagen på utnyttjande av vindenergi och på forskning som avser utnyttjande av vindenergi i Finlands ekonomiska zon. Rätten att utnyttja vindenergi i den ekonomiska zonen och bedriva forskning

som avser utnyttjande av vindenergi förutsätter enligt lagens 3 § tillstånd av statsrådet (*utnyttjandetillstånd*). Rätten att ansöka om utnyttjandetillstånd avgörs genom konkurrensutsättning. Statsrådet beslutar att ordna konkurrensutsättning och väljer ut de områden som ska konkurrensutsättas (områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen) i enlighet med lagens 2 §. Konkurrensutsättningarna av områdena ordnas i enlighet med lagens 4 § av Energimyndigheten. Vinnaren av konkurrensutsättningen har rätt att ansöka om utnyttjandetillstånd och statsrådet är med de undantag som nämns i lagens 15 § skyldig att bevilja tillstånd. Det nya förfarandet består alltså av statsrådets beslut om val av område (2 §), konkurrensutsättning av området (4 §) och utnyttjandetillstånd som beviljas vinnaren (15 §).

I enlighet med lagens 1 § tillämpas förfarandet inte på installering och användning av kablar och rör som hänför sig till utnyttjande av vindenergi samt på sådan forskning i anknytning till dem som utförs utanför ett i 2 § avsett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. På dem tillämpas 6 § i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). Lagens bakgrund beskrivs mer ingående i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och till lagar som har samband med den (RP 147/2024 rd) samt i ekonomiutskottets betänkande om propositionen (EkUB 21/2024 rd).

Den förordning av statsrådet som utfärdas nu innehåller närmare bestämmelser om framför allt konkurrensutsättningsförfarandet, förutsättningarna för deltagande i konkurrensutsättning, urvalskriterierna och säkerheter. Det föreslås att förordningen utfärdas med stöd av 4 § 2 mom., 5 § 3 mom., 6 § 3 mom., 7 § 4 mom., 9 § 3 mom., 16 § 4 mom. och 18 § 3 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen.

Enligt lagens 4 § 2 mom. får närmare bestämmelser om ordnandet av konkurrensutsättning utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt lagens 5 § 3 mom. får det genom förordning av statsrådet 1) föreskrivas om kriterier för förhandsurval genom vilka antalet anbud som ska poängsättas minskas, 2) föreskrivas om en miniminivå för utnyttjandeavgiften i anbudet så att konkurrensutsättningen inte kan vinnas eller en andra plats i den nås genom anbud som underskrider miniminivån, 3) utfärdas närmare bestämmelser om konkurrensutsättningsförfarandet, bedömningen av anbud, den utnyttjandeavgift som erbjuds och urvalskriterierna, 4) föreskrivas om hur vinnaren och andraplatstagaren väljs vid jämnogoda anbud. Det har inte ansetts nödvändigt att föreskriva om kriterier för förhandsurval eller en miniminivå för utnyttjandeavgiften för åtminstone den första konkurrensutsättningen eller de första konkurrensutsättningarna. Med stöd av lagens 5 § 3 mom. föreskrivs det genom förordningen dock om konkurrensutsättningsförfarandet, den utnyttjandeavgift som erbjuds och urvalskriterierna samt hur vinnaren och andraplatstagaren väljs vid jämnogoda anbud.

Enligt lagens 6 § 3 mom. får närmare bestämmelser om anbud och innehållet i dem utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt lagens 7 § 4 mom. får närmare bestämmelser om förutsättningarna för deltagande i konkurrensutsättning och om de kvalifikationer som förutsätts av deltagarna får utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordningen föreskrivs det om förutsättningarna för deltagande, dvs. den s.k. obligatoriska miniminivå som krävs för deltagande i konkurrensutsättning.

Enligt lagens 9 § 3 mom. får närmare bestämmelser om deltagandesäkerhetens belopp samt om tidsfristen för förnyande av säkerheten utfärdas genom förordning av statsrådet. Med stöd av myndigandet föreskrivs det om deltagandesäkerhetens belopp samt om tidsfristen för förnyande av säkerheten.

Enligt lagens 16 § 4 mom. får närmare bestämmelser om den redogörelse som ansökan om utnyttjandetillstånd ska innehålla utfärdas genom förordning av statsrådet. Det är nödvändigt att föreskriva om det centrala innehållet i ansökan om utnyttjandetillstånd genom förordningen.

Enligt lagens 18 § 3 mom. får närmare bestämmelser om hur säkerheten för främjande av projektet räknas ut och utökas samt om tidsfristen för förnyande av säkerheten utfärdas genom förordning av statsrådet. Det föreskrivs om samtliga dessa saker genom förordningen.

2 Beredning

Förordningen har beretts som tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet (nedan även ANM).

ANM har ordnat tre möten för intressentgrupper under beredningen (den 30 september 2024, den 6 november 2024 och den 7 februari 2025). Mötena för intressentgrupperna har fokuserat på beredningen av förutsättningarna för deltagande och urvalskriterierna. I mötena för intressentgrupperna har deltagit vindkraftsprojektutvecklare, ministerier och andra myndigheter, miljöorganisationer, landskapsförbund, Fingrid Oyj och Forststyrelsen samt intresseorganisationer som företräder energibranschen, fisket och andra sektorer (Kommunförbundet, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter).

3 Nuläge och de viktigaste förslagen

Enligt 4 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ska Energimyndigheten ordna konkurrensutsättningen av ett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. Konkurrensutsättningen ska ordnas på ett opartiskt och icke-diskriminerande sätt. Energimyndigheten ska informera om tidsfrister och andra omständigheter som är av väsentlig betydelse med tanke på konkurrensutsättningen och lämnandet av anbud.

Enligt 26 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen tillämpas utöver vad som föreskrivs i 2 kap. på förfarandet för konkurrensutsättning 28, 68, 69 och 82 §, 92 § 2–4 mom., 120 och 121 § samt 123 § 1–2 mom. i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016, nedan *upphandlingslagen*). Dessutom föreskrivs i 11 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen att vad som föreskrivs i 80, 81, 88 och 171 § i upphandlingslagen tillämpas också på Energimyndigheten när den ordnar konkurrensutsättning.

Hänvisningarna till upphandlingslagen följer av att förfarandet enligt lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen hör till tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner (nedan *koncessionsdirektivet*). Detta direktiv har genomförts nationellt genom upphandlingslagen. Lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen är dock en speciallag som delvis direkt uppfyller kraven i koncessionsdirektivet, och i den mån den inte gör det finns kompletterande hänvisningar till bestämmelser i upphandlingslagen. Sålunda tillämpas upphandlingslagen på förfarandet bara om det hänvisas till

den i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. Saken beskrivs mer ingående på sidorna 22–23 i regeringens proposition med förslag till lag om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (RP 147/2024 rd).

I det följande går de bestämmelser i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, upphandlingslagen, koncessionsdirektivet och andra författningar igenom som är av betydelse för den föreslagna statsrådsförordningen.

Deltagande i konkurrensutsättning

Enligt 7 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen har företag och sammanslutningar samt grupper av sådana rätt att delta i en konkurrensutsättning. Deltagarna ska ha tillräckligt med kompetens och erfarenhet, vara tillräckligt tillförlitliga samt ha tillräcklig ekonomisk beredskap för att främja ett havsbaserat vindkraftsprojekt.

Enligt artikel 38.1 i koncessionsdirektivet ska villkoren för deltagande ha samband med och vara proportionerliga till behovet av att se till att koncessionshavaren har förmåga att utföra koncessionen, med hänsyn till föremålet för koncessionen och syftet att säkerställa verklig konkurrens.

Enligt 92 § 2 mom. i upphandlingslagen får en anbudssökande eller anbudsgivare för fullgörande av kontraktet utnyttja andra enheters kapacitet, oberoende av den rättsliga arten av förbindelserna mellan dem. Också en grupp får för fullgörande av kontraktet utnyttja kapaciteten hos andra enheter.

Genom den förordning som utfärdas nu är det nödvändigt att föreskriva om förutsättningarna för deltagande, dvs. den miniminivå som krävs av den som deltar i en konkurrensutsättning. Genomförandet av ett vindkraftsprojekt i den ekonomiska zonen är riskfyllt och osäkert och kräver en viss kompetens och ekonomiska resurser. Avsikten med förutsättningarna för deltagande är att säkerställa att alla anbudsgivare har sådan beredskap att de faktiskt kan främja projektet och lämna sig för att genomföra projektet i fråga.

I artikel 25 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (nedan förordningen om nettonollindustrin) föreskrivs det om bidrag till hållbarhet och resiliens i offentliga upphandlingsförfaranden. I artikel 25.1 i förordningen om nettonollindustrin sägs att för offentliga upphandlingsförfaranden som omfattas av bl.a. koncessionsdirektivet, där kontrakt har nettonollteknik som förtecknas i artikel 4.1 a–k i förordningen om nettonollindustrin som en del av sitt innehåll, eller när det gäller byggentreprenadkontrakt och byggkoncessioner som inbegriper denna teknik, ska upphandlande myndigheter och upphandlande enheter tillämpa obligatoriska minimikrav avseende miljömässig hållbarhet som fastställts i den genomförandeakt som avses i artikel 25.5. Artikel 4.1 b i förordningen om nettonollindustrin innehåller havsbaserad förnybar energi. Vid konkurrensutsättningar som gäller havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen beaktas således artikel 25.5 i förordningen om nettonollindustrin, enligt vilken kommissionen ska senast den 30 mars 2025 anta en genomförandeakt som specificerar minimikrav på miljömässig hållbarhet för det offentliga upphandlingsförfarande

som avses i punkt 1.¹ Kommissionen hade ännu inte antagit någon genomförandeakt när detta förslag bereddes för remissbehandlingen.

I förordningen förslås det att förutsättningen för deltagande i konkurrensutsättning som gäller havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ska vara en viss ekonomisk beredskap samt erfarenhet. Enligt förslaget uppfylls kravet på ekonomisk beredskap med en balansomslutningen på minst 600 miljoner euro, varav minst 15 procent är eget kapital, eller förvaltade tillgångar på minst en miljard euro. Den erfarenhet som krävs är både erfarenhet av projekthantering inom projektutveckling av vindkraft och erfarenhet av projekthantering i uppbyggnadsfasen av vindkraft. I bägge fallen krävs erfarenhet som motsvarar en kapacitet på 100 megawatt.

Urvalskriterier

Enligt 5 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen utser Energimyndigheten vid ett konkurrensutsättningsförfarande en vinnare och en andraplatstagare i konkurrensutsättningen genom att jämföra anbudens förhållande mellan pris och kvalitet, varvid anbudsgivarna får poäng både för den utnyttjandeavgift som de erbjuder och för kvalitativa faktorer. De kvalitativa faktorerna kan gälla anbudsgivarens ekonomiska situation, erfarenhet, kompetens och övriga förmåga att främja projektet, projektets miljökonsekvenser, främjandet av acceptansen för projektet, främjandet av flexibiliteten i energisystemet, säkerheten samt omständigheter som krävs enligt Europeiska unionens lagstiftning.

Enligt artikel 41.1 i koncessionsdirektivet ska koncessioner tilldelas på grundval av objektiva kriterier som överensstämmer med de principer som fastställs i artikel 3 och som säkerställer att anbudet bedöms i verklig konkurrens med varandra i syfte att fastställa allmänna ekonomiska fördelar för den upphandlande myndigheten eller upphandlande enheten. Enligt artikel 3.1 i direktivet ska upphandlande myndigheter och upphandlande enheter behandla ekonomiska aktörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt förfara på ett öppet och proportionerligt sätt. Förfarandet för tilldelning av koncessioner, inklusive uppskattningen av värdet, ska inte utformas i syfte att undanta det från detta direktivs tillämpningsområde eller att på ett otillbörligt sätt favorisera eller missgynna vissa ekonomiska aktörer eller vissa byggentreprenader, varor eller tjänster.

Enligt artikel 41.2 i koncessionsdirektivet ska kriterierna för tilldelning av koncessioner ha anknytning till koncessionsföremålet och får inte ge den upphandlande myndigheten eller upphandlande enheten obegränsad valfrihet. De får innefatta bland annat miljökriterier, sociala kriterier eller kriterier avseende innovation. Dessa kriterier ska åtföljas av krav som gör det möjligt att effektivt kontrollera de uppgifter som anbudsgivarna lämnar. De upphandlande myndigheterna eller upphandlande enheterna ska kontrollera om anbudet verkligen uppfyller tilldelningskriterierna.

¹ Obs. till denna del hänvisas det i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och till lagar som har samband med den (147/2024 rd) felaktigt till artikel 26 i förordningen om nettonollindustrin, trots att det är artikel 25 som ska tillämpas vid konkurrensutsättning. Se artikel 3.27 i förordningen om nettonollindustrin.

Det är nödvändigt att genom förordningen föreskriva noggrannare än i lagen om de urvalskriterier som tillämpas när vinnaren och andraplatstagaren i konkurrensutsättningen väljs bland de anbud som uppfyller förutsättningarna för deltagande. I lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen talas om urvalskriterier, men för samma sak används i bland också begreppet jämförelsegrund eller jämförelsekriterium. Enligt förslaget poängsätter Energimyndigheten de anbud som lämnats in av anbudsgivare som uppfyller förutsättningarna för deltagande och som inte har uteslutits ur konkurrensutsättningen. Anbudens ordningsföljd bestäms så att ett högre poängtal betyder en högre placering. Urvalskriterier föreslås vara den erbjudna utnyttjandeavgiften (hälften av maximipoängen) och kvalitativa faktorer (hälften av maximipoängen). De kvalitativa faktorerna gäller erfarenhet, kompetens och övrig förmåga att främja projektet, projektets miljökonsekvenser samt främjandet av flexibiliteten i energisystemet, dock så att poäng fås endast för sådan viss erfarenhet och sådana vissa åtgärder som anges i bilagan till förordningen. Om poängen faller jämnt, viktas vissa urvalskriterier för att få fram en vinnare och en andraplatstagare.

Säkerheter

Enligt 9 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ska den som deltar i en konkurrensutsättning senast den dag som Energimyndigheten meddelar till förmån för Energimyndigheten lämna en deltagandesäkerhet. Säkerhetens belopp ska vara tillräckligt stort för att garantera att deltagaren förbinder sig till att främja projektet. Om en deltagare inte har ställt en säkerhet senast på den utsatta dagen, ska Energimyndigheten lämna deltagarens anbud obeaktat. Som säkerhet godkänns proprieborgen, en pantsatt insättning eller en säkerhet som Energimyndigheten får ta i anspråk på begäran. Den som ställer säkerheten ska vara ett sådant kreditinstitut, en sådan försäkringsanstalt eller ett sådant annat yrkesmässigt finansiellt institut som har hemort i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Säkerheten ska gälla 12 månader från den dag som Energimyndigheten meddelar. Säkerheten för vinnaren av konkurrensutsättningen ska dock gälla tills det att den säkerhet för främjande av projektet som avses i 18 § har ställts. Om säkerhetens giltighetstid förlängs, ska förnyandet ske i god tid innan säkerhetens giltighetstid löper ut.

Genom den förordning som utfärdas är det nödvändigt att föreskriva om deltagandesäkerhetens belopp och den tidpunkt då säkerheten senast ska förnyas, om den behöver förnyas. En deltagandesäkerhet är en ovillkorlig förutsättning för deltagande i konkurrensutsättningen. Genom att kräva en deltagandesäkerhet strävar man särskilt efter att säkerställa att anbudsgivaren förbinder sig till att främja området för havsbaserad vindkraft i fråga, medan man genom förutsättningarna för deltagande strävar efter att på ett mer allmänt plan försäkra sig om anbudsgivarens förmåga att främja projektet. Skyldigheten att ställa en deltagandesäkerhet säkerställer att anbudsgivaren redan när anbudet lämnas in har analyserat sina möjligheter att främja projektet, eftersom lämnandet av ett anbud är förenat med en betydande ekonomisk risk genom deltagandesäkerheten. Deltagandesäkerheterna frigörs i enlighet med lagens 10 §. I förordningen föreslås det att deltagandesäkerhetens belopp ska vara en miljon euro.

Den andra säkerheten som ingår i förfarandet är en säkerhet för främjande av projektet, som den som erhåller ett utnyttjandetillstånd är skyldig att lämna. Enligt 18 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ska innehavaren av ett utnyttjandetillstånd inom tre månader från det att beslutet om tillståndet meddelades till förmån för Energimyndigheten lämna en säkerhet för att garantera att det havsbaserade vindkraftsprojektet aktivt utvecklas och att de villkor

som gäller kvalitativa faktorer och tidsfrister i utnyttjandetillståndet iakttas. Säkerhetens belopp ska vara tillräckligt stort för att garantera att tillståndsinnehavaren förbinder sig till att främja projektet på det sätt som bestäms i utnyttjandetillståndet. De typer av säkerhet samt säkerhetsställare som kan godkännas är desamma som i fråga om deltagandesäkerheten. Säkerheten för främjande av projektet ska gälla tills vindkraftsparken är i planerad drift. Om säkerhetens giltighet förlängs, ska förnyandet ske i god tid innan säkerhetens giltighetstid löper ut. Säkerheten ska utökas med ett års mellanrum fram till den tidpunkt som bestämts i utnyttjandetillståndet. Säkerheten för främjande av projektet frigörs i enlighet med lagens 19 §.

Genom förordningen är det nödvändigt att föreskriva om beloppet av säkerheten för främjande av projektet, de belopp med vilka den ska utökas samt tidsgränsen för förnyande. Beloppet av säkerheten för främjande av projektet föreslås vara en miljon euro. Säkerheten ska utökas en gång per år så att den summa med vilken den utökas växer med några års mellanrum och slutligen är 5 miljoner euro per år. Skyldigheten att utöka säkerheten upphör dock när en del av vindkraftsparken är färdig.

Genom förordningen föreskrivs det dessutom närmare om innehållet i anbudet och i ansökan om utnyttjandetillstånd, den utnyttjandeavgift som erbjuds samt att det konkurrensutsättningsförfarande som används är ett anbudsförfarande i en omgång.

4 De huvudsakliga konsekvenserna

4.1 Allmänt

Förslagets konsekvenser har bedömts som ett tjänsteuppdrag som en del av beredningen av förslaget. Förslagets konsekvenser berör för det första de potentiella deltagarna i konkurrensutsättning av områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, som är inhemska och utländska bolag i vindkraftsbranschen. Antalet potentiella deltagare uppskattas till högst tio per konkurrensutsättning. Dessutom berörs Energimyndigheten av konsekvenser i egenskap av den som ordnar konkurrensutsättningen och tillsynsmyndighet. Den offentliga ekonomin berörs av konsekvenser genom att förordningen innehåller närmare bestämmelser om säkerheter och utnyttjandeavgiften, som kan generera inkomster till staten. Förordningen har indirekta konsekvenser för de deltagande företagens partner, underleverantörer och finansiärer. Indirekta miljö- och klimatkonsekvenser uppstår genom att förordningens innehåll inverkar på hur sannolikt det är att projekten genomförs och sålunda på om det uppstår i huvudsak negativa miljökonsekvenser och i huvudsak positiva klimatkonsekvenser.

4.2 Konsekvenser för företagen

Regleringsbördan och övriga kostnader

Förslagets konsekvenser berör de företag som deltar i konkurrensutsättningen, dvs. företag som är intresserade av att utveckla havsbaserade vindkraftsprojekt i den ekonomiska zonen. Det är frivilligt att delta i konkurrensutsättningen. De företag som deltar i konkurrensutsättningen orsakas kostnader av beredningen av anbudet och ställandet av deltagandesäkerheten. Det företag som vinner konkurrensutsättningen orsakas dessutom kostnader av ställandet och utökandet av säkerheten för främjande av projektet samt eventuellt av vidtagandet av åtgärder enligt urvalskriterierna och av utnyttjandeavgiften. Deltagandesäkerhetens belopp föreslås vara en miljon euro,

och säkerheten ska för vinnarens del gälla tills det att säkerheten för främjande av projektet lämnas. För de andra deltagarna i konkurrensutsättningen frigör Energimyndigheten deltagandesäkerheten inom tre månader från det att Energimyndigheten fattade beslutet om resultatet av konkurrensutsättningen. Även om säkerheten fås tillbaka, orsakar anskaffandet av säkerheten kostnader som inte fås tillbaka. Deltagandesäkerhetens relativt korta giltighetstid lindrar kostnaderna för säkerheten. I huvudsak kommer ett år att räcka som giltighetstid för säkerheten, men för vinnaren i konkurrensutsättningen bedöms det nödvändigt att hålla deltagandesäkerheten i kraft längre tid än ett år.

Säkerheten för främjande av projektet handlar åter om en betydligt långvarigare säkerhet. Säkerheten ska lämnas inom tre månader från det att beslutet om utnyttjandetillståndet meddelades och den frigörs när vindkraftsparken är i planerad drift. Även om projektutvecklingen skulle gå snabbt, kan det förflyta cirka tio år mellan beslutet om utnyttjandetillstånd och färdigställandet av projektet. Företagens kostnader för säkerheten för främjande av projektet är således betydligt större än för deltagandesäkerheten. Storleken av säkerheten för främjande av projektet kan på grund av skyldigheten att utöka den stiga till flera tiotals miljoner euro. Exempelvis med en projektutvecklingstid på 10 år stiger säkerheten till 37 miljoner euro. På grund av den långa tiden och storleken orsakar anskaffningen och förnyandet av säkerheten för främjande av projektet mycket större kostnader för företaget än deltagandesäkerheten.

Havsbaserade vindkraftsprojekt handlar dock om investeringsprojekt i miljardklassen, där projektutvecklingskostnaderna uppskattas till omkring 100–200 miljoner euro. Säkerheten för främjande av projektet bedöms inte utgöra en oskälig börda för företagen med hänsyn till projektets storleksklass. Säkerheten för främjande av projektet är också väsentlig för att säkerställa att innehavaren av utnyttjandetillstånd har förbundit sig att utveckla projektet och uppmuntrar särskilt i den inledande projektfasen till att snabbt utreda faktorer med koppling till det teknisk-ekonomiska genomförandet och miljökonsekvenser. Ett alternativ till en tillräcklig säkerhet för främjande av projektet skulle vara att utnyttjandeavgiften tas ut redan under projektutvecklingstiden. En säkerhet är dock positivare med tanke på företagets kostnader eftersom den fås tillbaka om projektet genomförs på behörigt sätt.

De som deltar i konkurrensutsättningen orsakas också en regleringsbörda genom att de måste sätta sig in i förutsättningarna för deltagande och urvalskriterierna. Urvalskriterierna är flera och deltagaren måste bedöma konsekvenserna av att förbinda sig till dem när anbudet lämnas. Å andra sidan ger flera kriterier företaget handlingsutrymme när det gäller att lämna anbud och gör det möjligt att lyckas i konkurrensutsättningen med olika slags anbud. Deltagaren kan välja t.ex. att erbjuda ett högre pris eller bättre kvalitet. Bland kvalitetskriterierna kan man dessutom välja vilka man förbinder sig till och vilka man inte förbinder sig till. Att förbinda sig till urvalskriterier ökar företagets kostnader beroende på kriterium i olika projektfaser och kan således minska det havsbaserade vindkraftsprojektet lönsamhet. I det pris som företaget erbjuder kan det dock beakta eventuella kostnader som orsakas av åtgärder enligt kvalitetskriterierna. Om en deltagare i konkurrensutsättningen bedömer att projektets lönsamhet är mycket svag, är det inte sannolikt att anbudsgivaren förbinder sig till ytterligare åtgärder enligt kvalitetskriterierna.

Investeringar och konkurrenskraft

Deltagarnas ekonomiska situation samt kompetens, erfarenhet och övriga förmåga att främja projektet kan bedömas på ett transparent och opartiskt sätt genom förutsättningarna för deltagande i konkurrensutsättningen och kvalitetsfaktorerna.

I regeringens proposition med förslag till lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (RP 147/2024 rd) har man bedömt att propositionen ökar sannolikheten för att havsbaserade vindkraftsprojekt genomförs. Förordningens bestämmelser om förutsättningarna för deltagande i konkurrensutsättning samt bestämmelserna om deltagandesäkerhet och säkerhet för främjande av projektet inverkar på hur intressant potentiella deltagare upplever att det är att delta i konkurrensutsättningen, och sålunda på huruvida investeringar i havsbaserad vindkraft realiserar. I förordningen har man eftersträvat en kravnivå som tillräckligt säkerställer deltagarnas kompetens och ekonomiska situation med beaktande av havsbaserade vindkraftsprojekts ekonomiska skala, men ändå inte gallrar bort alltför många deltagare i konkurrensutsättningen. De föreslagna beloppen av deltagandesäkerheten och säkerheten för främjande av projektet har ansetts utgöra minimibelopp som garanterar att anbudsgivaren förbinder sig till att främja projektet. I beloppen av säkerheten för främjande av projektet har beaktats de höga riskerna särskilt i den inledande projektutvecklingsfasen och att beloppen ska vara skäliga för projektutvecklaren. De föreslagna säkerhetsbeloppen är lägre än i många andra länder. Ett för deltagarna skäligt konkurrensutslättnings-system bedöms öka konkurrenskraften hos områdena för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen jämfört med andra länders områden för havsbaserad vindkraft. Å andra sidan försämras konkurrenskraften av att kunskapen om områden för havsbaserad vindkraft är bristfällig samt av att havsområden som fryser kräver specialkompetens och ökar byggkostnaderna.

En del av urvalskriterierna uppmuntrar till ytterligare investeringar i samband med det havsbaserade vindkraftsprojektet särskilt i ett batteribaserat energilager samt i ett eldriftsobjekt som omvandlar el till någon annan energiform. Urvalskriteriet som gäller eldriftsobjekt är teknikneutralt formulerat, så det är möjligt att beakta även innovativ teknik och teknik som håller på att utvecklas.

Konkurrensen mellan företagen och marknadens funktion

Den angivna förutsättningarna för deltagande, dvs. en viss ekonomisk situation och erfarenhet av vindkraft, är ett villkor för deltagande i konkurrensutsättning och begränsar således antalet deltagare. Sålunda begränsar de också det potentiella antalet deltagare och konkurrensen. Förutsättningarna är dock nödvändiga för att endast en aktör som har förutsättningar att genomföra ett dyrt och komplicerat projekt ska bli vald. I bakgrunden finns finska statens ensamrätt att utnyttja den ekonomiska zonen för byggprojekt och frihet att bestämma villkoren för att någon ska kunna få denna rätt. För närvarande finns det ingen marknad, eftersom det inte har byggts något i den ekonomiska zonen. Om den lösning som valts i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, nämligen att konkurrensutslätta områdena för havsbaserad vindkraft på grund av priset och kvaliteten, ökar konkurrensen jämfört med om områdena skulle fördelas t.ex. enligt hur snabbt ansökningarna har kommit in.

4.3 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Konsekvenserna för den offentliga ekonomin är för det första beroende av om de konkurrensutsläta havsbaserade vindkraftsprojekten genomförs. Strävan med den föreslagna konkurrensutslättningsmodellen är att välja de aktörer som mest sannolikt kan genomföra projekten. Ett projekt

som genomförs ger inkomster till staten i form av utnyttjandeavgifter, om deltagaren har erbjudit något annat än ett s.k. nollpris. I förordningen anges dock inget minimipris, eftersom det kan minska antalet anbud och minska sannolikheten för att projektet genomförs. Om projektet inte genomförs, men projektutvecklingen ändå har hunnit inledas med stöd av utnyttjandetillståndet, kan säkerheten för främjande av projektet realiseras, varvid säkerheten stannar hos staten. Om projektutvecklaren avstår från projektet t.ex. efter att ha undersökt havsområdet två år, är säkerheten till följd av utökningen två miljoner euro. Energimyndigheten kan realisera säkerheten och ska redovisa intäkterna av säkerheten till staten. Således behåller staten säkerheten för främjande av projektet för den tid som området har varit reserverat för utvecklingen av ett projekt som inte genomförs.

4.4 Miljö- och klimatkonsekvenser

På det sätt som beskrivs i regeringens proposition 147/2024 rd har havsbaserade vindkraftsverk som genomförs många slags miljökonsekvenser för bl.a. fiskbeståndet, havsdäggdjur och undervattensnaturen. Havsbaserade vindkraftsprojekt som genomförs genererar å andra sidan stora mängder utsläppsfri el, som kan bidra till att minska klimatutsläppen t.ex. inom industrin och i trafiken. De miljökonsekvenser som bedömdes i regeringens proposition upprepas inte i detta sammanhang. Den föreslagna förordningens självständiga miljökonsekvenser hänför sig framför allt till de urvalskriterier som gäller projektets miljökonsekvenser. Kriterierna har miljökonsekvenser bara om konkurrensutsättningen vinnas av en sådan anbudsgivare som har förbundit sig till minst ett av kriterierna i sitt anbud. Dessutom är en förutsättning att projektet i fråga genomförs. Det är inte obligatoriskt att förbinda sig till miljökriterierna i konkurrensutsättningen, utan det är fråga om frivilliga kriterier, så att man genom att förbinda sig till dem kan få flera poäng och således förbättra sina vinstmöjligheter. Om man erbjuder något av kriterierna i konkurrensutsättningen är man dock skyldig att genomföra åtgärderna enligt det.

Drivkraftskravet för transporter med den havsbaserade vindkraftsparken är i produktion, dvs. att el eller förnybara bränslen ska användas för service- m.m. transporter, kan minska klimatutsläppen under projektets produktionstid. Havsbaserade vindkraftsprojekt i den ekonomiska zonen som genomförs börjar producera el uppskattningsvis mer än 15 år från i dag. Produktionen uppskattas fortgå cirka 30 år. Till följd av det långa tidsspännat är det svårt att uppskatta i hur stor utsträckning el och förnybara bränslen då används i transporter till och från havsbaserade vindkraftsparker. Det är möjligt att förnybara drivkrafter även annars används i stor utsträckning under produktionstiden till följd av att t.ex. annan lagstiftning har skärpts. Antagandet är dock att el och förnybara bränslen åtminstone inte i den inledande fasen av produktionstiden används i någon stor utsträckning för fartygs- och helikoptertransporter. Om den som genomför projektet har förbundit sig till kriteriet blir klimatutsläppen då mindre tack vare kriteriet.

Det kriterium som gäller observation av fåglarna förväntas producera mer heltäckande information för projektets miljökonsekvensbedömning (MKB) än vad som skulle finnas att tillgå vid MKB utan kriteriet. Sålunda skulle det finnas bättre information om konsekvenserna för fåglarna och samtidigt skulle de nuvarande bristfälliga kunskaperna om havsbaserade vindkraftsprojekts sammantagna konsekvenser för fåglarnas flyttning öka. Ökade kunskaper kan bidra till att konsekvenserna för fåglarna beaktas bättre i projektet. Om kriteriet tillämpas ökar å andra sidan fartygstrafiken, eftersom kriteriet innebär att ett fartyg borde befinna sig på vattnet sammanlagt 8 månader. I förhållande till projektens storleksklass orsakar detta mycket små konsekvenser i form av klimatutsläpp till följd av ökad bränsleförbrukning.

Strävan med förordningens hela konkurrensutsättningsmodell, särskilt förutsättningarna för deltagande och urvalskriterierna, är öka sannolikheten för att projekt genomförs. Detta gäller särskilt betoningen på erfarenhet, det att inget minimipris anges och att man genom priskomponentens vikt och sättet att bedöma den har försökt förhindra taktikspel med överstora anbud. När sannolikheten för att ett projekt genomförs växer ökar också möjligheten att få en stor mängd förnybar el, som möjliggör minskade klimatutsläpp.

4.6 Konsekvenser för myndigheterna

I förordningen föreslås tämligen detaljerade bestämmelser om konkurrensutsättningsförfarandet. Detta är ett alternativ till att Energimyndigheten skulle besluta om förutsättningarna för deltagande eller urvalskriterierna i konkurrensutsättningen. En konsekvens av valet är att Energimyndighetens arbetsmängd minskar jämfört med om den skulle besluta om detaljerna i konkurrensutsättningen, eventuellt separat för varje konkurrensutsättning. Det är mindre arbetskrävande att bedöma anbuderna när priset och kvaliteten inte bedöms fritt, utan utifrån en relativt noggrann jämförelsetabell. Likaså är det tydligare och mindre arbetskrävande att övervaka kriterierna när projektet genomförs. Den föreslagna modellen med en omgång kräver likaså mindre arbetstid jämfört med en modell med två omgångar. Å andra sidan bidrar varje separat kvalitetskriterium till att öka arbetsmängden, eftersom kriterierna sannolikt föranleder tillägsfrågor från anbudsgivarna, vilket förutsätter anvisningar från Energimyndigheten. Bestämmelsen om att säkerheten inte behöver utökas efter det att 400 megawatt har byggts ut, förutsätter att Energimyndigheten fattar ett nytt beslut och ökar på så vis arbetsbördan. Också de förslag som gäller utnyttjandeavgiften, såsom att avgiften ska vara kraftverksspecifik och bunden till index förutsätter mera uppföljning och övervakning av Energimyndigheten jämfört med en enklare avgiftsmodell. Energimyndighetens administrativa börda bedöms dock förbli skälig, eftersom det totala antalet havsbaserade vindkraftsprojekt i den ekonomiska zonen inte bedöms vara stort.

Kvalitetskriterierna inverkar också på Energimyndighetens och Gränsbevakningsväsendets övervakning i fall att den som får utnyttjandetillstånd har förbundit sig till dem i konkurrensutsättningen. Tillsynsmyndigheter enligt lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen är enligt lagens 27 § 1 mom. Gränsbevakningsväsendet och Energimyndigheten. Gränsbevakningsväsendet övervakar att utnyttjandetillståndet iaktas i den ekonomiska zonen och att verksamhet som kräver utnyttjandetillstånd har ett sådant. Till övriga delar övervakas efterlevnaden av lagen av Energimyndigheten. På denna grund ansvarar Energimyndigheten för tillsynen över de kriterier som gäller främjande av flexibiliteten i energisystemet, medan Gränsbevakningsväsendet ansvarar för tillsynen över det kriterium som gäller observation av fåglarna. Tillsynsansvaret för det kriterium som gäller trafikmedlens drivkraft ska vara delat, så myndigheterna bör komma överens om tillsynen över det tillsammans. Tillsynen över kriteriet kan utföras såväl i den ekonomiska zonen som i Finland. Tillsynsvolymen när det gäller dessa kriterier bedöms dock bli liten, eftersom även på lång sikt kommer sannolikt endast några områden för havsbaserad vindkraft att konkurrensutsettas, och i varje projekt övervakas endast efterlevnaden av sådana kriterier som den som fått utnyttjandetillstånd har erbjudit i konkurrensutsättningen.

4.4 Konsekvenser för stamnätet för el

Havsbaserade vindkraftsparker är stora elproduktionsenheter och det krävs betydande tilläggsinvesteringar för att ansluta dem till stamnätet. I urvalskriterierna har inkluderats åtgärder som

ökar flexibiliteten i energisystemet, såsom byggande av ett batteribaserat energilager eller ett el-driftsobjekt samt säkerställande av vindparkens tekniska förmåga på marknaden för frekvens-hållningsreserver eller automatisk frekvensåterställningsreserv. Dessa åtgärder ska vidtas endast när de har erbjudits frivilligt och om det havsbaserade vindkraftsprojektet ansluts till elnätet i Finland. Betydelsen av flexibla elproduktions- och elförbrukningsobjekt ökar i framtiden när en allt större del av elen produceras av förnybara energikällor med varierande produktionsvolym. Strävan med kriterierna är att uppmuntra havsbaserade vindkraftsprojekt till flexibilitet ur elnätets synvinkel.

5 Remissvar

Kompletteras efter remissbehandlingen.

6 Specialmotivering

Det föreslås att statsrådet utfärdar en förordning om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §. Definitioner. Paragrafen innehåller två definitioner av projekthantering som gäller vindkraft. Definitionerna är väsentligt med tanke på de förutsättningar för deltagande och urvalskriterier enligt förordningen som hänför sig till kompetens och erfarenhet.

Enligt 1 punkten avses i förordningen med *projekthantering inom projektutveckling av vindkraft* den helhet som omfattar såväl administration och ledning av planeringen av ett vindkraftsprojekt som administration och ledning av de miljöbedömningar och tillståndsförfaranden som krävs för vindkraftverk åtminstone tills det att de tillstånd som förutsatts för vindkraftverk har beviljats. Definitionen har såväl en tidsmässig som en innehållsmässig dimension. Innehållsmässigt omfattar projekthantering inom projektutveckling av vindkraft för det första administration och ledning av planeringen av ett vindkraftsprojekt. Detta betyder övergripande ansvar för projektplaneringen. För att uppfylla definitionen förutsätts alltså inte att man t.ex. gjort den tekniska planeringen själv, men man ska ha administrerat och lett denna planering. För det andra omfattar projekthantering administration och ledning av de miljöbedömningar och tillståndsförfaranden som krävs för vindkraftverk. Detta betyder övergripande samordning och ledning i alla tillstånds- och miljöbedömningsprocesser som krävs för vindkraftverk. Tidsmässigt är det fråga om projekthantering inom projektutveckling av vindkraft endast när den projekthantering som gäller samma projekt har genomgått alla ovannämnda faser fram till att behövliga tillstånd har beviljats för kraftverken. Detta betyder att alla de tillstånd har erhållits som enligt lag förutsatts för byggande av kraftverken i varje enskilt fall. I Finland påverkas de behövliga tillstånden av bl.a. vindkraftsprojektets placering och storlek. Exempelvis för ett vindkraftverk i industriell skala som placeras på fastlandet i Finland betyder detta åtminstone bygglov enligt bygglagen (751/2023) (tidigare bygglov enligt markanvändnings- och bygglagen (132/1999)) och flyghindertillstånd enligt luftfartslagen (864/2014). Det räcker med att tillstånd har beviljats, tillstånden behöver inte ha vunnit laga kraft. Andra tillstånd än de som gäller vindkraftverken, t.ex. tillstånd som gäller anslutningsledningar eller vägar som behövs för projektet, räknas inte med.

Samtliga omständigheter som beskrivs ovan måste vara uppfyllda för att det ska vara fråga om projekthantering inom projektutveckling av vindkraft. I praktiken utförs sådan projekthantering av projektutvecklingsbolag för vindkraft.

Enligt 2 punkten avses med *projekthantering i uppbyggnadsfasen av vindkraft* administration och ledning av ett vindkraftsprojekt under hela eller nästan hela den tid som vindkraftverken byggs tills det att kraftverken tas i kommersiell drift. Definitionen innefattar projekthantering av ett vindkraftsprojekt under hela eller nästan hela den tid som vindkraftverken byggs. Administrationen och ledningen ska gälla åtminstone vindkraftverken och fortgå åtminstone tills det att kraftverken har tagits i kommersiell drift. Administrationen och ledningen ska pågå fram till det kommersiella ibruktagandet, men det ska inte krävas att man är med ändå från byggstarten, eftersom i vindkraftsprojekt har byggnadsarbetena till vissa delar kunnat inledas redan innan projektet övergår till den s.k. byggherren. Man måste dock ha varit med åtminstone nästan hela den tid som vindkraftverken har byggts. Definitionen beskriver den byggtida projekthanteringen av vindkraftsprojektet, dvs. det övergripande ansvaret för att vindkraftsprojektet färdigställs i uppbyggnadsfasen.

2 kap.

Konkurrensutsättning

2 §. Förfarande för konkurrensutsättning och ordnande av konkurrensutsättning. I 1 mom. föreslås bestämmelser om det förfarande för konkurrensutsättning som ska användas, och som är ett anbudsförfarande i en omgång. Koncessionsdirektivet gör det möjligt att ordna konkurrensutsättning på många olika sätt. Konkurrensutsättningen kan vara t.ex. öppen i den meningen att vem som helst får delta, eller så kan den upphandlande enheten välja vem som får delta. Anbudet kan vara slutna i den meningen att de andra anbudsgivarna inte känner till de andra deltagarnas anbud, eller så kan det också vara möjligt att konkurrenterna får höja sina anbud utifrån information om de andra anbudsgivarnas anbud. Konkurrensutsättningen kan ha en eller flera omgångar. I 5 kap. i upphandlingslagen ingår potentiella konkurrensutsättningsmodeller, dock har det redan i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen beslutats om de stora linjerna för konkurrensutsättningsmodellen, dvs. att det är fråga om poängsättning av anbudet på grund av pris och kvalitet utifrån de kriterier som fastställts närmare genom förordning.

Under beredningen av förordningen har man stannat för en enkel modell med endast en omgång och där anbudsgivarna lämnar slutna anbud. Deltagandet i konkurrensutsättningen ska vara öppet i den meningen att alla företag och sammanslutningar som uppfyller förutsättningarna för deltagande enligt lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (lagens 6 §) får delta i konkurrensutsättningen. För en modell med en omgång talar det att den förkortar konkurrensutsättningen jämfört med flera omgångar. Då blir kostnaderna för att delta i och ordna konkurrensutsättningen lägre. Den administrativa bördan blir mindre. Det är också fråga om en ny slags konkurrensutsättning i Finland, så det är mera riskfritt att börja med en enkel modell, och att utifrån den erfarenhet som erhålls granska hur modellen fungerar.

I beredningsfasen funderade man också på en konkurrensutsättningsmodell med två anbudsomgångar, så att t.ex. anbud som gäller priset från aktörer som redan undersökt projektområdet skulle delges alla som deltar i konkurrensutsättningen efter den första omgången. Under beredningen stannade man ändå för att en modell med en omgång skulle vara mest ändamålsenlig i finländska förhållanden. En modell med en omgång uppmuntrar anbudsgivarna att presentera

realistiska och genomförbara planer redan från början, eftersom det inte är möjligt att ändra anbudet under följande omgångar. En modell med två omgångar bedöms lämpa sig bäst för konkurrensutsättningar där endast en parameter (t.ex. priset) tillämpas. I den aktuella konkurrensutsättningsmodellen ska anbudsgivaren när anbudet lämnas beakta både priset och kvaliteten tillsammans, så t.ex. möjlighet att ändra endast priset under den andra omgången skulle kunna ha oförutsägbara följder. Med tanke på sannolikheten för att projektet ska genomföras är det viktigt att de faktorer som gäller pris och kvalitet i anbudet är i balans. Konkurrensen inom havsbaserade vindkraftsprojekt baserar sig sannolikt inte på ett stort antal aktörer, utan några seriösa konkurrenter som redan besitter stor marknadskunskap.

Enligt paragrafens 2 mom. får Energimyndigheten ta del av innehållet i anbuden först när tidsfristen för att lämna in dem har löpt ut. Kravet baserar sig på artikel 29.2 andra stycket i koncessionsdirektivet, enligt vilket upphandlande myndigheter och upphandlande enheter inte ska ta del av innehållet i anbudsansökningarna och anbuden förrän tidsfristen för att lämna in dem har löpt ut.

3 §. Förutsättningar för deltagande. I paragrafen föreslås närmare bestämmelser om de förutsättningar för deltagande som varje deltagare i konkurrensutsättningen ska uppfylla. Deltagarna ska uppfylla både de ekonomiska kvalifikationerna i 1 mom. och kraven på erfarenhet i 2 mom. Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska en deltagare ha en balansomslutning på minst 600 miljoner euro, dock så att endast en sådan balansräkning beaktas där det egna kapitalet utgör minst 15 procent, eller förvaltade tillgångar på minst en miljard euro. För att förutsättningen för deltagande ska uppfyllas räcker det alltså att någondera förutsättningen uppfylls.

Här ska beaktas för det första att enligt 7 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen har företag och sammanslutningar samt grupper av sådana rätt att delta i en konkurrensutsättning. Om ett företag eller en sammanslutning deltar, kan alltså företaget ensamt eller sammanslutningen ensam uppfylla förutsättningen för deltagande enligt 1 mom. antingen så att företagets balansomslutning är minst 600 miljoner euro, och samtidigt utgör dess egna kapital minst 15 procent av balansomslutningen, eller så att företagets förvaltade tillgångar uppgår till minst en miljard euro. Om deltagaren är en grupp av företag eller sammanslutningar, granskas gruppmedlemmarnas uppfyllande av förutsättningarna för deltagande tillsammans. För en grupp räcker det alltså att medlemmarnas sammanlagda balansomslutning är minst 600 miljoner euro, dock under förutsättning att varje beaktansvärd medlems eget kapital utgör minst 15 procent av dess balansräkning. Om någon gruppmedlems eget kapital är mindre än 15 procent, kan denna medlems balansräkning alltså inte beaktas. Det andra alternativet är att gruppens sammanlagda förvaltade tillgångar uppgår till minst en miljard euro.

Både självständiga deltagare och grupper kan utnyttja andra enheters kapacitet för att uppfylla förutsättningarna för deltagande. Denna rätt baserar sig på 92 § 2–4 mom. i upphandlingslagen, som tillämpas på konkurrensutsättningen med stöd av 26 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. Det bör dock påpekas att i 92 § 4 mom. i upphandlingslagen sägs att om en anbudssökande eller anbudsgivare utnyttjar andra enheters kapacitet för att uppfylla kraven i fråga om ekonomisk och finansiell ställning kan den upphandlande enheten förutsätta att anbudssökanden eller anbudsgivaren och berörda andra enheter solidariskt ska vara ansvariga för fullgörandet av upphandlingskontraktet. Närmare bestämmelser om utnyttjandet av kapacitet finns i förordningens 5 och 8 §.

Även när andra enheters kapacitet utnyttjas ska kravet enligt antingen 1 eller 2 punkten uppfyllas. Det är alltså inte möjligt att sammanställa kraven i punkterna för att uppfylla kravet. Även om balansomslutningen enligt 1 punkten skulle uppfyllas med hjälp av flera kapacitetsenheter ska varje kapacitetsenhet som utnyttjas ändå ha eget kapital som utgör minst 15 procent av dess balansräkning.

Energimyndigheten utfärdar närmare anvisningar om hur det fastställs att förutsättningarna för deltagande är uppfyllda, t.ex. när kravet på balansomslutning, eget kapital och förvaltade tillgångar ska ha varit uppfyllt. När närmare anvisningar utarbetas måste man beakta framför allt kravet på opartiskhet och icke-diskriminering i 4 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen.

Enligt artikel 38 i koncessionsdirektivet ska villkoren för deltagande ha samband med och vara proportionerliga till behovet av att se till att koncessionshavaren har förmåga att utföra koncessionen, med hänsyn till föremålet för koncessionen och syftet att säkerställa verklig konkurrens. Den föreslagna ekonomiska miniminivån har ansetts nödvändig för att man ska kunna säkerställa att en sådan aktör väljs som har tillräcklig ekonomisk förmåga att utveckla ett långvarigt och riskfyllt industriprojekt i mycket stor skala. Eftersom vindkraftsprojekt har ett långt tidsspann, har det ansetts tillräckligt att anbudsgivaren har tillräckliga ekonomiska resurser i konkurrensutsättningsfasen för att utveckla vindkraftsprojektet tills det att det är byggfärdigt. Det finns inte mycket baskunskaper om områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och projektens genomförbarhet är förenad med betydande osäkerhet. Dessutom blir det aktuellt att bygga projekten först flera år efter konkurrensutsättningen. På grundval av dessa omständigheter har man bedömt att ett krav på att anbudsgivaren i konkurrensutsättningsfasen ska ha ekonomisk förmåga att finansiera inte bara projektutvecklingen utan också byggandet av de havsbaserade vindkraftverken skulle gallra bort alltför många potentiella anbudsgivare.

Balansomslutningen i kombination med andelen eget kapital berättar om deltagarens soliditet. Enbart balansomslutningen beskriver inte bolagets soliditet, varför det har ansetts ändamålsenligt att i balansomslutningen beakta endast en sådan balansräkning som överskrider en viss självförsörjningsgrad. Soliditeten är ett väsentligt mått i konkurrensutsättningsfasen, eftersom den avspeglar bolagets möjligheter att investera medel i utveckling av vindkraftsprojektet och senare i byggandet, och å andra sidan bolagets möjligheter att få lån för kostnaderna för det havsbaserade vindkraftsprojektet. Alternativet till dessa är de förvaltade tillgångarna (eng. assets under management, AUM), som beskriver anbudsgivarens ekonomiska situation bättre om anbudsgivaren är ett fondbolag.

Under beredningen har man också funderat på alternativa ekonomiska kriterier, med fokus på den totala omsättningen i kombination med antingen självförsörjningsgraden eller kreditbetyget, som Danmark använder vid konkurrensutsättningar som gäller koncessioner för havsbaserad vindkraft. I den föreslagna modellen har man ändå inte stannat för att använda omsättningen som mått, eftersom enbart värdet av försäljningen inte berättar om bolagets lönsamhet eller dess förmåga att finansiera projektutveckling av vindkraft. Flera olika aktörer på marknaden erbjuder kreditvärderingar, men det är utmanande att bedöma dessa värderingar i det skede då anbuderna ska bedömas. På grund av kravet på opartiskhet och icke-diskriminering borde man i konkur-

rensutsättningen beakta även andra motsvarande kreditbetyg än de som eventuellt nämns i kriteriet. När det gäller kreditbetyg upptäckte man dessutom att alla potentiella och annars skickade anbudsgivare inte har internationella eller ens nationella kreditvärderingsinstituts kreditbetyg.

Enligt 2 mom. är en förutsättning för deltagande dessutom följande erfarenhet, så att högst åtta år har förflutit från det att förvärvandet av erfarenheten upphörde: 1) erfarenhet av projekthantering inom projektutveckling av vindkraft så att vindkraftverkens sammanlagda kapacitet är minst 100 megawatt, och 2) erfarenhet av projekthantering i uppbyggnadsfasen av vindkraft så att vindkraftverkens sammanlagda kapacitet är minst 100 megawatt. *Projekthantering inom projektutveckling av vindkraft och projekthantering i uppbyggnadsfasen av vindkraft* definieras i förslaget till 1 §. För att kravet på erfarenhet ska uppfyllas ska man ha erfarenhet motsvarande minst 100 megawatt av vardera. Det är möjligt att uppfylla kravet t.ex. med en vindkraftspark på 100 megawatt, där deltagaren har skött både projekthanteringen inom projektutveckling av vindkraft och projekthanteringen i uppbyggnadsfasen av vindkraft, om båda faserna har slutförts i enlighet med 1 §. Det är likaså möjligt att uppfylla kravet med flera projekt, där vindkraftverkens sammanlagda kapacitet är minst 100 megawatt. Erfarenheten av projekthanteringen i fråga om projektutvecklingen och uppbyggnadsfasen kan också härröra från olika projekt.

I bägge fallen får alltså högst åtta år ha förflutit från det att förvärvandet av erfarenheten upphörde. Det är motiverat att beakta även relativt gamla erfarenheter, eftersom utvecklingen av ett vindkraftsprojekt pågår länge, ofta över fem år. Utvecklingen av vindkraftsprojekt framskrider inte heller alltid i jämn takt hos bolagen, utan utvecklingsarbetet kan vara livligare vissa år än andra. För att erfarenheten ska beaktas krävs dessutom att vindkraftsprojektet i fråga har beviljats de tillstånd som krävs för vindkraftverk eller att vindkraftsprojektet har tagits i kommersiell drift. Som erfarenhet räknas sålunda inte sådant arbete som bolagen har utfört men som inte har resulterat i ett vindkraftverk som har beviljats tillstånd eller tagits i kommersiell drift. Med vindkraftverkens sammanlagda kapacitet avses i fråga om projekthanteringen inom projektutveckling den totala kapaciteten hos de vindkraftverk som har beviljats de tillstånd som förutsätts för vindkraftverk i form av aktiv effekt (enheten W). I fråga om projekthanteringen i uppbyggnadsfasen avses med total kapacitet den sammanlagda totala kapaciteten hos generatorerna i de kraftverk som tagits i kommersiell drift i form av aktiv effekt (enheten W) i enlighet med den märkplåt som är fäst på elgeneratorn sida eller, om märkplåt saknas, i enlighet med kraftverkets planeringsdokument.

En annan enhets kapacitet kan också utnyttjas för att uppfylla förutsättningarna för deltagande i fråga om erfarenhet i enlighet med 92 § 2–4 mom. i upphandlingslagen. Det bör påpekas att enligt 92 § 2 mom. i upphandlingslagen får kapacitet som gäller kvalifikationer och erfarenhet hos personalen vid andra enheter användas endast om de berörda andra enheterna genomför de byggtreprenader eller tillhandahåller de tjänster som är föremål för upphandlingen eller delar av dem. Bestämmelser om detta ingår i 5 och 8 § i den föreslagna förordningen. Kapaciteten får utnyttjas endast om den faktiskt deltar i genomförandet av projektet.

4 §. Deltagandesäkerhet. Enligt paragrafens 1 mom. är deltagandesäkerhetens belopp 1 000 000 euro. Det är fråga om en säkerhet som anbudsgivaren med stöd av 9 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen är skyldig att lämna till förmån för Energimyndigheten senast på den utsatta dagen för inlämnande av anbud för konkurrensutsättningen. En säkerhet på en miljon euro har i enlighet med lagens 9 § 1 mom. ansetts vara tillräckligt stor för att garantera att

deltagaren förbinder sig till att främja projektet. Den ekonomiska risk som deltagandesäkerheten innebär bedöms säkerställa att den som deltar i konkurrensutsättningen på förhand tillräckligt analyserar sina egna möjligheter att främja projektet. Med beaktande av de medel som ett havsbaserat vindkraftsprojekt förutsätter bör deltagandesäkerheten således vara av betydande storlek.

Om en deltagare inte har ställt en säkerhet senast på den utsatta dagen, ska Energimyndigheten lämna deltagarens anbud obeaktat i enlighet med lagens 9 §.

Om säkerhetens giltighetstid förlängs, ska enligt paragrafens 2 mom. förnyandet ske och det säkerhetsdokument som gäller detta lämnas till Energimyndigheten senast två månader innan säkerhetens giltighetstid löper ut. Genom bestämmelsen preciseras lagens 9 §, där det sägs att om säkerhetens giltighetstid förlängs, ska förnyandet ske i god tid innan säkerhetens giltighetstid löper ut. Genom bestämmelsen i förordningen preciseras att den sista tidsgränsen för att förnya säkerheten är två månader innan säkerhetens giltighetstid löper ut. Det säkerhetsdokument som hänförs sig till förnyandet ska likaså lämnas till Energimyndigheten senast två månader innan säkerhetens giltighetstid löper ut.

Enligt lagens 9 § ska deltagandesäkerheten gälla 12 månader från den utsatta dagen för inlämnande av anbud. Det kan dock bli aktuellt att förnya deltagandesäkerheten för enligt lagens 9 § ska säkerheten för vinnaren av konkurrensutsättningen gälla tills det att säkerheten för främjande av projektet har ställts. Om vinnaren av konkurrensutsättningen inte har fått utnyttjandetillstånd och ställt säkerhet för främjande av projektet när det börjar närma sig 12 månader från den utsatta dagen för inlämnande av anbud, vilket är sannolikt, ska vinnaren se till att deltagandesäkerheten förnyas. Detta förnyande ska alltså till följd av det föreslagna momentet ske första gången senast 10 månader från den utsatta dagen för inlämnande av anbud, om deltagandesäkerhetens giltighetstid har varit 12 månader från den utsatta dagen för inlämnande av anbud.

5 §. Anbud. Enligt 1 mom. får en deltagare lämna ett anbud per konkurrensutsättning. Det ska alltså inte vara möjligt att lämna parallella anbud, utan en deltagare får lämna högst ett anbud per konkurrensutsättning. Konkurrensutsättningsmodellen är planerad med utgångspunkten att finns bara ett anbud per deltagare. Det borde inte finnas något behov av att lämna flera anbud än ett. Parallella anbud skulle däremot kunna medföra även oförutsedda risker för konkurrensutsättningsmodellens funktionsduglighet, såsom poängsättningen av anbuden i en situation med jämnogoda anbud.

I paragrafens 2 mom. sägs att om en deltagare utnyttjar en annan enhets kapacitet för att uppfylla de ekonomiska kvalifikationerna enligt 3 § 1 mom., ska deltagaren till anbudet foga handlingar som säkerställer att denna kapacitetsenhets ekonomiska kvalifikationer i händelsen av att deltagaren får utnyttjandetillstånd faktiskt står till deltagarens förfogande under utnyttjandetillståndet giltighetstid för efterlevnad av utnyttjandetillståndet och lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och för genomförande av projektet för utnyttjande av vindenergi.

I bakgrunden finns artikel 38.2 i koncessionsdirektivet, enligt vilken en ekonomisk aktör får, för att uppfylla villkoren för deltagande, vid behov och för en specifik koncession, åberopa andra enheters kapacitet, oberoende av den rättsliga arten av dennes förbindelser med dem. Således är det möjligt för en deltagare att åberopa t.ex. sitt partnerföretags balansräkning, och det kan inte

krävas att deltagarens och partnerföretagets förbindelse ska vara av någon viss rättslig art, som att de ska höra till samma koncern.

I 92 § 4 mom. i upphandlingslagen sägs dock att om en anbudssökande eller anbudsgivare utnyttjar andra enheters kapacitet för att uppfylla kraven i fråga om ekonomisk och finansiell ställning kan den upphandlande enheten förutsätta att anbudssökanden eller anbudsgivaren och berörda andra enheter solidariskt ska vara ansvariga för fullgörandet av upphandlingskontraktet. I artikel 38.2 i koncessionsdirektivet sägs att om den ekonomiska aktören vill förlita sig på andra enheters kapacitet ska denne bevisa för den upphandlande myndigheten eller upphandlande enheten att de nödvändiga resurserna kommer att finnas till förfogande under hela koncessionsperioden, exempelvis genom att lägga fram ett åtagande avseende detta från de berörda enheterna. Därför måste Energimyndigheten redan i konkurrensutsättningsfasen försäkra sig om att den deltagare som vinner konkurrensutsättningen faktiskt har tillgång till kapacitetsbolagens ekonomiska resurser.

Anbudet borde således innehålla handlingar med vilkas hjälp Energimyndigheten på ett tillräckligt sätt kan försäkra sig om att, om deltagaren i anbudet åberopar en annan enhets balansräkning eller förvaltrade tillgångar, dessa kvalifikationer i själva verket står till deltagarens förfogande också om denne får utnyttjandetillstånd och får genomföra projektet. I modellen för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen motsvaras upphandlingskontraktet av utnyttjandetillståndet, som beviljas vinnaren av konkurrensutsättningen eller, om vinnaren drar sig ur, på vissa villkor andraplatstägaren.

Energimyndigheten har rätt att pröva vad som anses vara tillräckligt bevis. Å ena sidan måste det säkerställas att förutsättningarna för deltagande inte kan uppfyllas genom att åberopa ett sådant bolags ekonomiska situation som inte har något verkligt ekonomiskt ansvar. Å andra sidan bör det påpekas att det är endast fråga om konkurrensutsättningsfasen, så något bindande avtal kan inte krävas, eftersom det i denna fas inte är säkert vem som vinner konkurrensutsättningen. EU-domstolen har konstaterat att ”även om anbudsgivaren måste bevisa att denne verkligen förfogar över de andra enheternas resurser, vilka inte tillhör anbudsgivaren och vilka är nödvändiga för att fullgöra ett visst kontrakt, står det ändå denne fritt att välja dels den rättsliga arten av de förbindelser som denna anbudsgivare avser ingå med andra enheter vars kapacitet åberopas för att fullgöra kontraktet, dels formen för hur dessa förbindelser ska bevisas²”. Därför kan den upphandlande myndigheten i princip inte ställa uttryckliga villkor som kan hindra en ekonomisk aktör från att utnyttja sin rätt att åberopa andra enheters kapacitet, däribland genom att i förväg ange på vilket sätt denne konkret kan använda sig av andra enheters kapacitet³. Å andra sidan måste den upphandlande enheten ha garantier för att anbudsgivaren faktiskt kommer att kunna använda de medel av olika slag som denna åberopar under den period som omfattas av kontraktet⁴. När kapacitet utnyttjas bör anbudsgivaren beakta att kapaciteten också granskas när utnyttjandetillstånd beviljas (förslaget till 9 §), då det kan krävas mer hållfasta bevis än i konkurrensutsättningsfasen på att den ekonomiska kapaciteten faktiskt är tillgänglig.

² Mål C-324/14, punkt 52 och mål C-234/14, punkt 28.

³ Mål C-324/14, punkt 53.

⁴ Mål C-234/14, punkt 26 och mål C-176/98, punkt 28.

I paragrafens 3 mom. sägs att om en deltagare utnyttjar en annan enhets kapacitet för att påvisa erfarenhet, ska deltagaren till anbudet foga handlingar som säkerställer att denna kapacitetsenheten deltar i genomförandet av projektet i händelse av att deltagarens får utnyttjandetillstånd. Kravet motsvara i övrigt i stor utsträckning 2 mom., men det gäller erfarenhet. Om en deltagare åberopar t.ex. sitt partnerföretag för att uppfylla de förutsättningar för deltagande som gäller erfarenhet, ska deltagaren lämna Energimyndigheten handlingar av vilka det framgår att partnerföretaget i fråga faktiskt deltar i genomförandet av projektet, om deltagaren senare får utnyttjandetillstånd.

I övrigt föreskrivs det inte om innehållet i anbudet genom förordningen, utan Energimyndigheten meddelar anvisningar om det. Med stöd av 26 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen tillämpas 68 § i upphandlingslagen vid konkurrensutsättning. Enligt den ska anbudsförfrågan, upphandlingsannonsen, inbjudan till anbudssökandena eller bilagorna till dem innehålla bl.a. tidsfristen för lämnande av anbud, adressen till vilken anbud ska sändas, det eller de språk som anbud ska avfattas på samt andra krav som gäller presentation av anbudsdocument och deras form.

6 §. Urvalskriterier. I paragrafen föreslås bestämmelser om urvalskriterier. Enligt paragrafen poängsätter Energimyndigheten i enlighet med bilaga 1 de anbud som har lämnats av aktörer som uppfyller förutsättningarna för deltagande och som inte har uteslutits från konkurrensutsättningen. Ordningsföljden mellan anbud bestäms så att ett högre poängtal betyder en högre placering. Paragrafen baserar sig på 5 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, enligt vilket Energimyndigheten vid ett konkurrensutsättningsförfarande utser en vinnare och en andraplatstagare i konkurrensutsättningen genom att jämföra anbudens förhållande mellan pris och kvalitet, varvid anbudsgivarna får poäng både för den utnyttjandeavgift som de erbjuder och för kvalitativa faktorer.

Innan urvalskriterierna enligt bilagan tillämpas ska Energimyndigheten alltså i enlighet med 3 § säkerställa att förutsättningarna för deltagande uppfylls, och i enlighet med 11 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen att grunder för uteslutning inte föreligger. Anbud som uppfyller dessa minimikrav får poäng i enlighet med bilaga 1. Det anbud som fått flest poäng vinner konkurrensutsättningen och det som fått näst flest poäng kommer på andra plats. Det är viktigt att fastställa vilket anbud som kommer på andra plats, eftersom andraplatstagaren kan senare få rätt att ansöka om utnyttjandetillstånd i enlighet med 16 § 2 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen.

För urvalskriterierna enligt bilagan kan man få sammanlagt högst 100 poäng: högst 50 poäng för priset och högst 50 poäng för kvaliteten.

7 §. Lösningssätt vid jämgoda anbud. I paragrafen förslås bestämmelser om hur ordningsföljden mellan anbud bestäms i situationer där poängen faller jämnt. Detta är nödvändigt för att man ska kunna fastställa vinnaren av konkurrensutsättningen samt andraplatstagaren. I 1 mom. föreskrivs att om två eller flera anbud får samma poäng på grundval av 6 §, avgörs ordningsföljden mellan dessa anbud enligt anbudens placering utifrån det sammanlagda poängtalet enligt punkterna B–D i bilaga 1. I punkterna B–D i bilaga 1 föreskrivs om kvalitativa urvalskriterier. Med andra ord är kvalitativa faktorer det lösningssätt som kommer i första hand i situationer där poängen faller jämnt.

I 2 mom. sägs att om två eller flera anbud får samma poäng på grundval av 1 mom., avgörs ordningsföljden mellan dessa anbud enligt anbudens placering utifrån det sammanlagda poängtalet enligt punkt B i bilaga 1. I punkt B i bilaga 1 föreskrivs om urvalskriterier som gäller erfarenhet, kompetens och övrig förmåga att främja projektet. Alltså, om det utifrån de sammanlagda poängen för de kvalitativa faktorerna fortfarande är omöjligt att fastställa vinnaren eller andraplats-tagaren på grund av att poängen fallit lika, tittar man i andra hand på de sammanlagda poängen enligt punkt B i bilaga 1.

I 3 mom. sägs att om två eller flera anbud får samma poäng på grundval av 2 mom., avgörs ordningsföljden mellan dessa anbud enligt anbudens placering utifrån poängtalet enligt punkt A i bilaga 1. I den aktuella punkten föreskrivs det om utnyttjandeavgiften i anbudet. Med andra ord avgör det erbjudna priset ordningsföljden, om det fortfarande handlar om en situation eller situationer där poängen fallit lika på grundval av förfarandena enligt de tidigare momenten.

I 4 mom. sägs att om två eller flera anbud får samma poäng på grundval av 3 mom., avgörs ordningsföljden mellan dessa anbud genom lottdragning. Det lösningssätt som kommer i sista hand är alltså lottdragning. Ordningsföljden mellan anbuderna kan dock antagligen avgöras redan före lottdragning.

Lösningssätten är hierarkiska i förhållande till varandra. Om till exempel tre anbud lämnas i konkurrensutsättningen och alla får samma poäng, men ett anbud får lägre kvalitetspoäng än de andra, placerar sig detta anbud på tredje plats på grundval av 1 mom. Endast de två andra anbuderna granskas i enlighet med 2 mom. för att se om någotdera får högre poäng för kompetensen.

8 §. Utnyttjandeavgiften i anbudet. I paragrafen föreslås närmare bestämmelser om utnyttjandeavgiften i anbudet. Utnyttjandeavgiften i anbudet är ett urvalskriterium enligt punkt A i bilaga 1, för vilket man kan få högst hälften av poängen, men för tydlighetens skull föreskrivs det också om avgiften i en egen paragraf. I bakgrunden finns 20 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, enligt vilket innehavaren av ett utnyttjandetillstånd är skyldig att till Energimyndigheten betala en utnyttjandeavgift för rätten att utnyttja vindenergi i den ekonomiska zonen. Utnyttjandeavgiften är den utnyttjandeavgift som angetts i det anbud som tillståndshavaren lämnat vid konkurrensutsättningen. Skyldighet att betala utnyttjandeavgift föreligger dock inte, om den utnyttjandeavgift som angetts i tillståndshavarens anbud är noll. Anbudsgivaren är alltså på så vis bunden till den utnyttjandeavgift denne erbjudit att om anbudsgivaren senare får utnyttjandetillstånd ska denne betala den erbjudna avgiften.

Enligt 1 mom. ska utnyttjandeavgiften betalas utifrån den sammanlagda kapaciteten hos de vindkraftverk som installerats på området för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (euro/installerad megawatt) per år. Med installerad kapacitet avses den sammanlagda aktiva effekten (enhet W) hos vindkraftverkens elgeneratorer i enlighet med den märkplåt som är fäst på elgeneratorns sida eller, om märkplåt saknas, i enlighet med kraftverkets planeringsdokument.

Enligt 2 mom. inträder avgiftsskyldigheten för ettvarvt kraftverk när kraftverket har installerats så att det är tekniskt redo att producera el, och kraftverket har anslutits till antingen elnätet eller ett eldriftsobjekt. Avgiftsskyldigheten för ettvarvt kraftverk upphör när samtliga kraftverk har demonterats på det sätt som förutsatts i tillämplig lagstiftning och de tillstånd som gäller projektet.

I momentet definieras vad som i praktiken avses med ”installerad megawatt” i anbudet. Detta granskas specifikt för varje kraftverk så att avgiftsskyldigheten för ettvarvt kraftverk inträder när kraftverket är såväl tekniskt redo att producera el som anslutet till elnätet eller ett eldriftsobjekt.

Enligt elmarknadslagen (588/2013) avses med *elnät* en för elöverföring eller eldistribution avsedd helhet som bildas av till varandra anslutna elledningar, transformator- och kopplingsstationer och andra elanläggningar och elutrustningar, system och program för användning av elnätet och produktion av elnätstjänster. Det är ändå inte obligatoriskt att ansluta kraftverken till elnätet, utan det är möjligt att den el som kraftverken producerar ansluts direkt till ett elförbrukningsobjekt, såsom en väteanläggning. Utöver att kraftverket är tekniskt redo att producera el och anslutet till elnätet är det möjligt att kraftverket är tekniskt redo att producera el och anslutet till ett eldriftsobjekt. I bägge fallen har avgiftsskyldigheten inträtt för detta kraftverk.

Avgiftsskyldigheten inträder först när kraftverken har installerats, eftersom det tar lång tid att utveckla ett havsbaserat vindkraftsprojekt och genomförandet av projektet är förenat med betydande risker bl.a. därför att det för närvarande finns begränsat med forskningsrön om Finlands ekonomiska zon. Projektutvecklingen kräver också en betydande ekonomisk insats. Därför är det motiverat att ta ut avgiften först när projektet också genererar inkomster. I stället för avgiften garanterar säkerheten för främjande av projektet att projektet framskrider under projektutvecklingstiden, eftersom den går förlorad om projektet inte färdigställs. Det kan ta flera år att resa alla kraftverk till havs inom ett havsbaserat vindkraftsprojekt, och därför är det motiverat att man får börja betala avgiften stegvis i takt med att kraftverken färdigställs.

När avgiftsskyldigheten en gång inträder fortgår den utan avbrott oberoende av om kraftverket producerar el tills det att alla kraftverk som uppförts med stöd av utnyttjandetillståndet har demonterats. Detta är motiverat eftersom det är fråga om en avgift för rätt att utnyttja havsområdet för vindkraft. Andra aktörer får inte utnyttja området för detta ändamål förrän kraftverken har demonterats. Dessutom är det arbetskrävande att övervaka demonteringen separat för varje kraftverk. Hur mycket av kraftverket som måste demonteras – t.ex. måste fundamenten avlägsnas helt och hållet – är beroende av den gällande lagstiftningen och tillståndsvillkoren. För närvarande finns det knappt några bestämmelser om demontering av havsbaserade vindkraftverk i den ekonomiska zonen, men situationen kan ändras innan kraftverken uppförs.

Enligt 3 mom. ska avgiften betalas årligen på det sätt som bestäms i utnyttjandetillståndet. Utnyttjandeavgiften är således en avgift som ska betalas årligen. Enligt 17 § 1 mom. 1 punkten i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ska ett utnyttjandetillstånd förenas med behövliga villkor om betalning av den avgift för utnyttjande som angetts i det anbud som den sökande lämnat vid konkurrensutsättningen. I tillståndet kan det t.ex. bestämmas att avgiften betalas en viss dag varje vår på grundval av kapaciteten hos de kraftverk som installerats i området för havsbaserad vindkraft i slutet av föregående år. Om vindkraftsparken byggs upp under flera år stiger avgiften de första åren.

Avgiften ska vara bunden till förändringen i levnadskostnadsindex (oktober 1951=100). Levnadskostnadsindexet publiceras av Statistikcentralen⁵. Levnadskostnadsindexet 1951:10 =100 är

⁵ <https://stat.fi/tilasto/khi#tables>

en lång tidsserie, som utvecklas på samma sätt som konsumentprisindexet. Flera olika slags hyror, såväl hyror för bostadslägenhet och affärslokaler som markarrenden, är bundna till levnadskostnadsindexet. Levnadskostnadsindexet är det mest praktiska för användaren, eftersom serien inte bryts av indexreformer och levnadskostnadsindexet publiceras månatligen samtidigt som konsumentprisindexet.⁶ Indexets poängtal var 100 i oktober 1951. I februari 2025 var poängtalet 2345. Den erbjudna utnyttjandeavgiften binds alltså till förändringen i levnadskostnadsindex, så att den utnyttjandeavgift som ska betalas efter flera årtionden inte släpar efter inflationen. Enligt momentet är utgångstidpunkten den månad under vilken den dag infaller då anbudet i konkurrensutsättningen ska lämnas in. Om anbudet ska lämnas in t.ex. senast den 8 juni 2026, är utnyttjandeavgiften i anbudet bunden till levnadskostnadsindexets poängtal i juni 2026. I utnyttjandetillståndet fastställs åter den månad vars indexpoängtal jämförs med utgångstidpunktens poängtal. Månaden i fråga ska dock vara en sådan månad som ligger nära förfallodagen för utnyttjandeavgiften och vars indexpoängtal har publicerats i god tid före förfallodagen. Det är ändamålsenligt att fastställa månaden först i utnyttjandetillståndet, eftersom förfallodagen för utnyttjandeavgiften fastställs först i tillståndet. Det är mest ändamålsenligt att välja en sådan månad för vilken indexpoängtalet har publicerats, och så att det även efter publiceringen finns skäligt med tid att betala avgiften. Om förfallodagen infaller t.ex. den 8 juni, kan månaden vara t.ex. mars. Då beräknar innehavaren av utnyttjandetillståndet själv respektive års indexförhöjning av utnyttjandeavgiften på grundval av hur mycket levnadskostnadsindexets poängtal har förändrats mellan månaden då den utsatta dagen för inlämnande av anbudet inföll och den mars månad som föregick förfallodagen för avgiften. Närmare villkor om saken kan dock meddelas i utnyttjandetillståndet.

3 kap.

Utnyttjandetillstånd

9 §. Ansökan om utnyttjandetillstånd. I paragrafen föreslås bestämmelser om innehållet i ansökan om utnyttjandetillstånd. I ansökan om utnyttjandetillstånd ska för det första enligt 1 punkten ingå identifierings- och kontaktuppgifter för sökanden och de kapacitetsenheter som anlitas. Detta betyder åtminstone sökandens och kapacitetsenheternas namn, företags- och organisationsnummer, adressuppgifter och uppgifter om kontaktpersoner. Med de kapacitetsenheter som anlitas avses de företag och sammanslutningar som den som ansöker om utnyttjandetillstånd har utnyttjat i sitt anbud i konkurrensutsättningen för att uppfylla förutsättningarna för deltagande i konkurrensutsättningen. Möjligheten att utnyttja kapacitet baserar sig på 92 § 2–4 mom. i upphandlingslagen, som tillämpas vid konkurrensutsättning med stöd av 26 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. Enligt 92 § 2 mom. i upphandlingslagen får en anbudssökande eller anbudsgivare för fullgörande av kontraktet utnyttja andra enheters kapacitet, oberoende av den rättsliga arten av förbindelserna mellan dem. Också en grupp får för fullgörande av kontraktet utnyttja kapaciteten hos andra enheter. Kapacitet som gäller kvalifikationer och erfarenhet hos personalen vid andra enheter får användas endast om de berörda andra enheterna genomför de byggentreprenader eller tillhandahåller de tjänster som är föremål för upphandlingen eller delar av dem. I 92 § 4 mom. sägs vidare att om en anbudssökande eller anbudsgivare utnyttjar andra enheters kapacitet för att uppfylla kraven i fråga om ekonomisk och finansiell ställning kan den upphandlande enheten förutsätta att anbudssökanden eller anbudsgivaren och berörda andra enheter solidariskt ska vara ansvariga för fullgörandet av upphandlingskontraktet.

⁶ https://stat.fi/til/eki/2004/10/eki_2004_10_2004-11-15_tie_001.html

Enligt 2 punkten ska ansökan om utnyttjandetillstånd innehålla en redogörelse för sökandens och de anlitade kapacitetsenheternas ägare och för vem som utövar det faktiska inflytandet i sökanden och kapacitetsenheterna. Uppgifterna behövs framför allt för bedömning av den nationella säkerheten. Med stöd av 15 § 1 mom. 3 punkten i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen är en förutsättning för beviljande av utnyttjandetillstånd att beviljande av tillstånd inte bedöms äventyra den nationella säkerheten. Uppgifterna behövs också för att man ska kunna göra sanktionskontroller. EU har infört ett stort antal sanktioner, och sanktionsbestämmelserna ändras regelbundet. Särskilt sanktionerna i anslutning till Rysslands invasion av Ukraina är många, och när utnyttjandetillstånd beviljas är det skäl att beakta åtminstone rådets förordning (EU) nr 833/2014 om restriktiva åtgärder mot bakgrund av Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina samt rådets förordning (EU) nr 269/2014 om restriktiva åtgärder med avseende på åtgärder som undergräver eller hotar Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende.

Med stöd av artikel 5k i förordning (EU) nr 833/2014 5 ska det vara förbjudet att tilldela eller fortsätta fullgörandet av koncessionskontrakt till eller i förhållande till a) ryska medborgare, fysiska personer som är bosatta i Ryssland eller juridiska personer, enheter eller organ som är etablerade i Ryssland, b) juridiska personer, enheter eller organ vars äganderätter till mer än 50 procent direkt eller indirekt ägs av en enhet som avses i led a i denna punkt, eller c) fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ som agerar för, eller på uppdrag av, fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ som avses i led a eller b i denna punkt, inbegripet, om de står för mer än 10 procent av kontraktets värde, underleverantörer, leverantörer eller enheter vars kapacitet utnyttjas i den mening som avses i direktiven om offentlig upphandling. Enligt artikel 2.2 i förordning (EU) nr 269/2014 får åter inga penningmedel eller ekonomiska resurser direkt eller indirekt ställas till förfogande för eller göras tillgängliga till förmån för fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ eller fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ som är förbundna med dem, och som förtecknas i bilaga I. Ovannämnda direkt tillämpliga förordningar begränsar i nuläget beviljandet av utnyttjandetillstånd. För att man ska kunna försäkra sig om att sanktionsförordningarna efterlevs, ska i ansökan om utnyttjandetillstånd presenteras uppgifter om innehav och aktörer som utövar faktiskt inflytande i såväl sökanden som de anlitade kapacitetsenheterna.

Enligt 3 punkten ska ansökan om utnyttjandetillstånd för det första innehålla namn på, kontaktuppgifter till och lagliga företrädare för de kända underleverantörer som deltar i projektet. Kravet baserar sig på 77 § 2 punkten i upphandlingslagen, som ska tillämpas med stöd av 26 § 2 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. Enligt 77 § 2 punkten i upphandlingslagen ska vid byggtreprenadkontrakt eller sådan tjänsteupphandling som ska tillhandahållas vid en anläggning under direkt tillsyn av den upphandlande enheten den upphandlande enheten senast då fullgörandet av upphandlingskontraktet påbörjas kräva att den valda anbudsgivaren uppger namn på, kontaktuppgifter till och lagliga företrädare för sina underleverantörer som deltar i byggtreprenaderna eller tjänsterna, i den mån de är kända vid den tidpunkten. I ansökan om utnyttjandetillstånd ska således uppges de underleverantörer som är kända. Enligt 77 § 2 mom. i upphandlingslagen ska vidare den valda anbudsgivaren under upphandlingskontraktets giltighetstid även meddela ändringar i fråga om underleverantörerna och ändringar i nämnda uppgifter. I utnyttjandetillståndet ska det alltså bestämmas att ändringar i uppgifterna om under-

leverantörer ska meddelas till arbets- och näringsministeriet. Exempelvis i en situation där uppgifter om underleverantörer inte står till förfogande när utnyttjandetillståndet beviljas, ska tillståndshavaren meddela uppgifter om underleverantörerna när de är kända.

Enligt 3 punkten ska i ansökan dessutom ingå en redogörelse för dessa underleverantörers ägare och för vem som utövar det faktiska inflytandet i underleverantörerna. Uppgifterna kan behövas för att EU:s ovannämnda sanktionskontroller ska kunna göras. I ansökan ska uppgifter meddelas om de underleverantörer som är kända då. I utnyttjandetillståndet ska ingå nödvändiga villkor om meddelandet av uppgifter om underleverantörernas ägare om uppgifterna om underleverantörernas ägare inte är kända när tillståndet beviljas eller om del uppgifterna ändras.

Enligt 4 punkten ska ansökan om utnyttjandetillstånd innehålla en allmän beskrivning av projektet, genomförandet av projektet och den planerade tidtabellen. Härmed avses en allmänt hållen beskrivning av projektet sådant det kan beskrivas i det skede då tillstånd söks. Med tanke på tillståndsvillkoren i utnyttjandetillståndet bör det emellertid uppges hur vindenergin kommer att utnyttjas, dvs. är avsikten att i området bygga enbart en havsbaserad vindkraftspark som producerar el som överförs till fastlandet, eller dessutom t.ex. en anläggning som använder el. En allmän beskrivning av genomförandet av projektet och den planerade tidtabellen behövs likaså. Utnyttjandetillståndet gäller rätt att utnyttja området för att utnyttja vindenergi och avsikten är inte att binda tillståndshavaren till något detaljerat genomförandesätt, eftersom i det skede då utnyttjandetillståndet beviljas krävs det ännu inte t.ex. tillstånd enligt vattenlagen eller miljökonsekvensbedömning. Om det emellertid görs betydande ändringar i projektet, t.ex. väteproduktion i området, kan en sådan ändring förutsätta att villkoren i utnyttjandetillståndet ses över. I den händelse att en sådan ändring görs efter att utnyttjandetillstånd har beviljats för projektet, ska alltså nödvändiga villkor om meddelande av ändringen ingå i utnyttjandetillståndet.

Enligt 5 punkten ska ansökan om utnyttjandetillstånd innehålla en redogörelse för den forskning som kommer att bedrivas, var den kommer att bedrivas och tidtabellen för den samt för forskningsmetoderna och forskningsfartygen. De uppgifterna och tillståndsvillkor som gäller forskning ska vara noggrannare än i fråga om det egentliga byggprojektet. I ansökan ska det således uppges vilken slags forskning som avsikten är att bedriva och med vilka metoder, samt var det är tänkt att forskningen ska bedrivas liksom den planerade tidtabellen, inklusive den tidpunkt då forskningen inleds och hur länge de pågår. Noggrannare uppgifter behövs bl.a. därför att det sannolikt inte behövs vattenhushållningstillstånd som avses i vattenlagen för all forskning, varvid utnyttjandetillstånd är det huvudsakliga tillståndet för att undersöka området. För vissa typer av forskning kan emellertid också vattenhushållningstillstånd krävas. Uppgifterna behövs också för att Gränsbevakningsväsendet, som övervakar den ekonomiska zonen, ska ha de uppgifter som behövs för övervakningen. Då behövs t.ex. uppgifter om fartygen.

I 6 punkten sägs att om den som ansöker om tillstånd i konkurrensutsättningen har utnyttjat en annan enhets kapacitet för att uppfylla de förutsättningar för deltagande som gäller ekonomiska kvalifikationer, ska ansökan om utnyttjandetillstånd innehålla handlingar som säkerställer att denna kapacitetsenhets ekonomiska kvalifikationer faktiskt står till sökandens förfogande under utnyttjandetillståndets giltighetstid för efterlevnad av utnyttjandetillståndet och lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och för genomförande av projektet för utnyttjande av vindenergi. Med utnyttjande av en annan enhets kapacitet för att uppfylla de förutsättningar för

deltagande som gäller ekonomiska kvalifikationer avses att den som ansöker om utnyttjandetillstånd har i konkurrensutsättningen åberopat t.ex. sitt partnerföretags kapacitet för att uppfylla kraven i 3 § 1 mom.

Den föreslagna punkten har i övrigt samma innehåll som 5 §, men kopplingen till erhållandet av utnyttjandetillståndet nämns inte, eftersom det nu är fråga om beviljande av utnyttjandetillstånd. Kapacitetsfrågan behandlas mer ingående i specialmotiveringen till 5 §. Eftersom utnyttjandetillståndet motsvarar koncessionsdirektivets koncessionskontrakt och eftersom genomförandet av upphandlingen i detta avseende är nära förestående, är tröskeln för att påvisa att ekonomisk kapacitet är tillgänglig högre än i konkurrensutsättningsfasen. Utnyttjandetillstånd beviljas till en deltagare i konkurrensutsättningen eller, om det handlar om en grupp, till en sammanslutning som gruppmedlemmarna bildar, men inte direkt till en kapacitetsenhet. Sålunda kan kapacitetsenheten inte genom utnyttjandetillståndet ställas direkt till juridiskt ansvar i förhållande till den upphandlande enheten. Den upphandlande enheten kan dock i enlighet med 92 § 4 mom. i upphandlingslagen förutsätta att anbudsgivaren och berörda andra enheter solidariskt ska vara ansvariga för fullgörandet av upphandlingskontraktet. Med beaktande av detta och den föreslagna 6 punkten kan det i det skede då utnyttjandetillstånd beviljas förutsättas ett arrangemang mellan den som ansöker om tillstånd och kapacitetsenheten genom vilket man kan försäkra sig om att om sökanden inte själv klarar av att genomföra projektet ekonomiskt och t.ex. utöka säkerheten för främjande av projektet eller betala utnyttjandeavgiften, så är kapacitetsenheten ekonomiskt ansvarig i förhållande till tillståndshavaren. Borgen är ett exempel på ett sådant arrangemang.

I 7 punkten föreslås att om den som ansöker om tillstånd i konkurrensutsättningen har utnyttjat en annan enhets kapacitet för att påvisa erfarenhet, ska ansökan om utnyttjandetillstånd innehålla handlingar som säkerställer att denna kapacitetsenhet deltar i genomförandet av projektet. Om en kapacitetsenhets erfarenhet har utnyttjats i anbudet, ska kapacitetsenheten faktiskt delta i projektet. Detta säkerställs genom villkor i utnyttjandetillståndet. Den som ansöker om tillstånd ska också visa hur man kommit överens om deltagandet med kapacitetsenheten, för att deltagandet faktiskt ska kunna säkerställas. Bakgrunden är att det inte skulle vara opartiskt och icke-diskriminerande, om man skulle kunna lyckas i konkurrensutsättningen genom att åberopa kapacitet som i själva verket inte kommer att utnyttjas.

10 §. Säkerhet för främjande av projektet. I 1 mom. föreslås bestämmelser om beloppet av säkerheten för främjande av projektet och hur det utökas. I bakgrunden finns lagens 18 § 1 mom., enligt vilket innehavaren av ett utnyttjandetillstånd ska inom tre månader från det att beslutet om tillståndet meddelades till förmån för Energimyndigheten lämna en säkerhet för att garantera att det havsbaserade vindkraftsprojektet aktivt utvecklas och att de villkor som gäller kvalitativa faktorer och tidsfrister i utnyttjandetillståndet iakttas. Säkerhetens belopp ska vara tillräckligt stort för att garantera att tillståndsinnehavaren förbinder sig till att främja projektet på det sätt som bestäms i utnyttjandetillståndet. Enligt det föreslagna momentet i förordningen ska beloppet av denna säkerhet för främjande av projektet som ska ställas inom tre månader från det att beslutet om utnyttjandetillstånd beviljades vara 1 000 000 euro. Efter det att säkerheten ställts ska den utökas med ett års mellanrum så att utsatta dagen för utökningen infaller med ett års mellanrum räknat från den dag då säkerheten för främjande av projektet ställdes. Den sista möjliga tidpunkten att utöka säkerheten är alltså ett år från det att säkerheten för främjande av projektet ursprungligen ställdes.

I 2 mom. föreskrivs det om det belopp varmed säkerheten ska utökas. Enligt momentet ska säkerheten de två första gångerna utökas med 1 000 000 euro vardera gången, de tre följande gångerna med 3 000 000 euro vardera gången och de följande gångerna med 5 000 000 euro vardera gången. Beloppet av säkerheten för främjande av projektet bör således utökas på det sätt som anges i tabellen nedan.

Tabell 1. Säkerheten för främjande av projektet och hur den utökas

Tidpunkt	Det totala beloppet av säkerheten, miljoner euro
Tidpunkten då säkerheten ställs	1
1:a utökningsåret	2
2:a utökningsåret	3
3:e utökningsåret	6
4:e utökningsåret	9
5:e utökningsåret	12
6:e utökningsåret	17
7:e utökningsåret	22
8:e utökningsåret	27
9:e utökningsåret	32
10:e utökningsåret	37
N:e utökningsåret	$12 + 5 \cdot (n-5)^7$

Utökningen av säkerheten för främjande av projektet på det sätt som beskrivs ovan anses vara tillräcklig för att garantera att det havsbaserade vindkraftsprojektet aktivt utvecklas och att de villkor som gäller kvalitativa faktorer och tidsfrister i utnyttjandetillståndet iakttas. Det är dyrt att utveckla ett havsbaserat vindkraftsprojekt och att utveckla ett projekt till byggfärdigt skick kostar 100–200 miljoner euro. Vid tidpunkten för konkurrensutsättningen råder det stor osäkerhet beträffande projektets genomförbarhet. Utökningen av säkerheten för främjande av projektet med en säkerhetssumma som stiger med jämna mellanrum bedöms garantera att den projektutvecklaren som vunnit konkurrensutsättningen främjar projektet enligt en snabb tidtabell. På så vis klarnar de faktorer som hänför sig till projektets teknisk-ekonomiska genomförbarhet och miljökonsekvenser under de första åren, då den ekonomiska förlusten fortfarande är måttlig, om man blir tvungen att avstå från projektet. Den föreslagna säkerheten för främjande av projektet bedöms också garantera att området för havsbaserad vindkraft inte en längre tid reserveras för en sådan aktör som inte har någon verklig avsikt att utveckla projektet. Eftersom säkerhetssumman stiger gradvis lönar det sig för projektutvecklaren att avstå från projektet om denne inte har för avsikt att genomföra projektet. Det bör påpekas att om projektet inte genomförs går säkerheten för främjande av projektet helt och hållet förlorad med stöd av 19 § om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, oberoende av om projektet inte genomförs på grund av projektutvecklaren eller t.ex. på grund av att projektet inte får behövliga tillstånd.

⁷ Det totala beloppet av säkerheten ökar alltså med 5 miljoner euro varje tilläggsår.

Enligt 3 mom. upphör skyldigheten att utöka säkerheten dock med avvikelse från 2 mom. när vindkraftverk motsvarande en kapacitet på minst 400 megawatt har installerats så att de är tekniskt redo att producera el, och kraftverken har anslutits till antingen elnätet eller ett eldriftsobjekt. Det kan ta flera år att bygga en havsbaserad vindkraftspark. När kraftverk som motsvarar 400 megawatt har installerats är det mycket sannolikt att vindkraftsparken förverkligas. Det är i vilket fall som helst fråga om en betydande del av den sannolika projektstorlekens kapacitet. Det att kraftverken är tekniskt redo att producera och att de har anslutits till antingen elnätet eller ett eldriftsobjekt betyder detsamma som i 8 §. En ytterligare förutsättning för att skyldigheten att utöka säkerheten ska upphöra är att innehavaren av utnyttjandetillståndet underrättar Energimyndigheten om saken senast två månader före den utsatta dagen för utökningen och Energimyndigheten beslutar att skyldigheten att utöka säkerheten har upphört. På så vis står det klart att säkerheten inte längre behöver utökas.

I 4 mom. sägs att om säkerhetens giltighet förlängs, ska förnyandet ske och det säkerhetsdokument som gäller detta lämnas till Energimyndigheten senast två månader innan säkerhetens giltighetstid löper ut. Bestämmelsen motsvarar vad som föreslås i fråga om förnyande av deltagandesäkerheten i 4 § 2 mom.

11 §. Ikraftträdande. I paragrafen anges datum för förordningens ikraftträdande.

Bilaga 1. URVALSKRITERIER. I bilaga 1 föreskrivs det om urvalskriterier. Enligt 6 § i den föreslagna förordningen poängsätter Energimyndigheten i enlighet med bilaga 1 de anbud som har lämnats av aktörer som uppfyller förutsättningarna för deltagande och som inte har uteslutits från konkurrensutsättningen. Ordningföljden mellan anbuden bestäms så att ett högre poängtal betyder en högre placering. Urvalskriterierna motsvarar tilldelningskriterierna för koncessioner i artikel 41 i koncessionsdirektivet. Enligt artikel 41.2 i koncessionsdirektivet ska tilldelningskriterierna ha anknytning till koncessionsföremålet och får inte ge den upphandlande myndigheten eller upphandlande enheten obegränsad valfrihet. De får innefatta bland annat miljökriterier, sociala kriterier eller kriterier avseende innovation. Dessa kriterier ska åtföljas av krav som gör det möjligt att effektivt kontrollera de uppgifter som anbudsgivarna lämnar. De upphandlande myndigheterna eller upphandlande enheterna ska kontrollera om anbuden verkligen uppfyller tilldelningskriterierna.

Punkt A i bilaga 1. I punkt A i bilagan föreskrivs det om utnyttjandeavgiften i anbudet. I bakgrunden finns 5 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, enligt vilket Energimyndigheten vid ett konkurrensutsättningsförfarande utser en vinnare och en andra-platstagare i konkurrensutsättningen genom att jämföra anbudens förhållande mellan pris och kvalitet, varvid anbudsgivarna får poäng både för den utnyttjandeavgift som de erbjuder och för kvalitativa faktorer. Enligt 3 mom. i samma paragraf får det genom förordning av statsrådet utfärdas bl.a. närmare bestämmelser om den utnyttjandeavgift som erbjuds. I punkt A i bilaga 1 föreskrivs det hur många poäng som man får för en hur stor utnyttjandeavgift i anbudet. I den vänstra kolumnen finns variationsintervallen för de erbjudna avgifterna och i den högra kolumnen poängtalet. Om man erbjuder minst 0 men under 1000 euro per år och installerad megawatt får man 0 poäng. Minst 1000 men under 2000 euro per installerad megawatt ger 6 poäng och så vidare. Med stöd av 20 § i lagen om havsbaserad vindkraft inom den ekonomiska zonen är innehavaren av ett utnyttjandetillstånd skyldig att till Energimyndigheten betala den utnyttjandeavgift

som angetts i anbudet. Den sammanslutning som faktiskt genomför projektet till följd av konkurrensutsättningen är alltså bunden av den avgift som erbjudits i konkurrensutsättningen. Med stöd av 8 § i den föreslagna förordningen inträder avgiftsskyldigheten för ettvarvt kraftverk när kraftverket har installerats så att det är tekniskt redo att producera el, och kraftverket har anslutits till antingen elnätet eller ett eldriftsobjekt.

Den minsta möjliga summa som kan erbjudas är 0 euro. Om den som fått utnyttjandetillstånd genom konkurrensutsättningen har erbjudit ett nollpris, föreligger naturligtvis ingen avgiftsskyldighet, och skulle inte heller göra det med stöd av lagens 20 §. Anbud under noll euro är inte möjliga. Det högsta poängantalet för priset fås med anbud på minst 8 000 euro. Det är svårt att uppskatta det pris som kommer att erbjudas för områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, eftersom motsvarande konkurrensutsättningar inte har genomförts tidigare i Finland. Forststyrelsen har konkurrensutsatt området för Korsnäs havsbaserade vindkraftspark inom territorialvattnet 2022, men den avtalade avgiften för rätten att utnyttja området har inte offentliggjorts. Lönsamhetsutsikterna för havsbaserad vindkraft har försämrats under de senaste åren bl.a. i och med räntehöjningarna och havsbaserad vindkraft har ännu inte nått marknadsmässig lönsamhet i Finland. Utvecklingen av ett havsbaserat vindkraftsprojekt tar dock flera år och såväl den tekniska utvecklingen som elprisets utveckling kan förändra situationen i framtiden. Avgiften i anbudet betalas först under projektets produktionstid. Avgiften i anbudet betyder en avgift som betalas årligen under produktionstiden per installerad megawatt. En årlig avgift på 1000 euro per installerad megawatt betyder i förhållande till den producerade mängden el en kostnad på 22 cent per producerad megawattimme, när man antar att de havsbaserade vindkraftverkens utnyttjningstid för topp effekt är 4500 timmar. En avgift på 4000 euro betyder en kostnad på 89 cent per producerad megawattimme och priset 8000 euro, som ger det högsta poängantalet, åter en kostnad på 1,78 euro per megawattimme.

I lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen har det redan linjerats (5 §) att urvalskriterierna består av såväl pris som kvalitet. Avsikten är att med hjälp av urvalskriterierna välja det av de dugliga anbuderna som är bäst med avseende på förhållandet mellan pris och kvalitet. Eftersom EU:s koncessionsdirektiv ska följas vid konkurrensutsättningen, ska urvalskriterierna utarbetas inom ramen för upphandlingsbestämmelserna. Upphandlingsbestämmelserna tillåter stort handlingsutrymme när urvalskriterier utarbetas, men kriterierna ska vara opartiska och icke-diskriminerande. Upphandlingsbestämmelserna tillåter också handlingsutrymme med avseende på hur noggrant den upphandlande enheten på förhand måste meddela hur den exakt mäter förhållandet mellan pris och kvalitet. I lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen har man valt ett förfarande där det föreskrivs tämligen exakt genom förordning hur man får poäng för anbuderna. Det finns flera möjligheter att poängsätta priset. Det vanligaste sättet vid offentlig upphandling är en proportionell modell. Då jämförs priserna i anbuderna i förhållande till varandra t.ex. så att det anbud som är bäst för den upphandlande enheten får de högsta poängen. De andra anbuderna får således poäng i förhållande till det bästa anbudet. Exempelvis om priset vikt är 50 procent och kvalitetens 50, får det prismässigt bästa anbudet 50 prispoäng och de andra så många prispoäng som det pris som de erbjudit är i proportion till priset i det bästa anbudet.

Under beredningen av förordningen har man ändå inte stannat för den proportionella modellen. För staten är det viktigt att välja den projektutvecklare som mest sannolikt kan genomföra projektet. Om det erbjudna priset skulle poängsättas proportionellt, kan det i konkurrensutsättningen

erbjudas ett mycket högt pris, vilket kan minska sannolikheten för att projektet genomförs. Med en liten prisskillnad kan man å andra sidan få en stor poängfördel, om samtliga anbud är mycket låga. Det skulle rentav vara möjligt att erbjuda ett mycket högt pris utan avsikt att genomföra projektet. Genomförandet av havsbaserade vindkraftsprojekt i den ekonomiska zonen är förenat med betydande risker bl.a. därför att den ekonomiska zonen har inte undersökts i någon större utsträckning. Av denna orsaker infaller betalningen av utnyttjandeavgiften först i vindkraftens produktionsfas mer än ett årtionde efter konkurrensutsättningen. Avgiftsskyldigheten realiserar alltså inte genast. Proportionell prissättning av priset tillämpas bl.a. i Tyskland. Där finns emellertid mer kunskap om det område som konkurrensutsätts än i Finland. Ett problem med proportionell prisjämförelse är också att redan en deltagare som drar sig ur eller som deltar i konkurrensutsättningen kan inverka på vem som vinner. De andra anbuderna kan ha överraskande effekter på slutresultatet av konkurrensutsättningen.

Under beredningen har man också bedömt en modell där poängen skulle tilldelas enligt anbudens storleksordning, men oberoende av hur stora skillnaderna mellan anbuderna är. Då skulle det högsta anbudet få t.ex. 50 poäng, det näst högsta 40, det tredje högsta 30, och så vidare. Modellen är emellertid inte tillräckligt opartisk, eftersom även mycket små skillnader mellan anbuderna skulle kunna leda till stora poängskillnader. Det är också svårt att planera modellen så att den skulle fungera, eftersom det är svårt att förutse hur många anbud som totalt lämnas i konkurrensutsättningen. Beredningen i fråga om poängsättningen av priset har också styrts av den tanke som omfattades redan i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, nämligen att det ska föreskrivs tydligt om poängsättningen i förordningen i stället för att Energimyndigheten mera fritt prövar vilka anbud som är bäst med avseende på förhållandet mellan pris och kvalitet. Detta sätt att se på saken talar för en tydlig och enkel poängtabell. Målet har varit en tydlig och enkel poängsättningsmodell för priset.

Den valda poängsättningsmodellen har också tillämpats vid konkurrensutsättningar som kombinerat pris och kvalitet i Holland. Till modellens dåliga sidor hör att det är svårt att bestämma lämpliga anbudssteg för priset. Poängsättningsmodellen leder också till att anbuderna placerar sig vid det lägsta beloppet i respektive steg. En oundviklig del av modellen är också ett pristak – eftersom man inte får tilläggs-poäng för anbud på mer än 8000 euro, är det inte förnuftigt att lämna sådana. Det högsta anbudssteget har dock placerats på en sådan nivå, att det antagligen inte skulle komma högre anbud fast priset skulle få erbjudas helt fritt. Det är omöjligt att utarbeta en poängsättningsmodell som är fullständig ur alla synvinklar, men den föreslagna modellen bedöms ha minst nackdelar med beaktande av framför allt konkurrensutsättningens särdrag, som skiljer sig avsevärt från normal offentlig upphandling.

Punkt B i bilaga 1. I punkt B i bilagan föreskrivs det om urvalskriterier som gäller erfarenhet, kompetens och övrig förmåga att främja projektet. Den första raden i punkten är rubrikerad. I den vänstra kolumnen i punkt B ingår den referens för vilken anbudsgivaren får det poängtal som anges i den högra kolumnen, om anbudsgivaren uppfyller referensen. I den mittersta kolumnen anges det antal år som högst får ha förflutit sedan referensen förvärvades för att referensen ska beaktas i konkurrensutsättningen.

Enligt underpunkt 1 får man 4 poäng för erfarenhet av projekthantering inom projektutveckling av vindkraft så att vindkraftverkens sammanlagda kapacitet är minst 500 megawatt. Enligt underpunkt 2 får man 3 poäng för erfarenhet av projekthantering i uppbyggnadsfasen av vindkraft så att vindkraftverkens sammanlagda kapacitet är minst 500 megawatt.

Projekthantering inom projektutveckling av vindkraft och projekthantering i uppbyggnadsfasen av vindkraft definieras i 1 §. Kriterierna i underpunkterna 1 och 2 är i övrigt likadana som i förutsättningarna för deltagande, men i stället för 100 megawatt ska den sammanlagda kapaciteten vara minst 500 megawatt. Föremålet för konkurrensutsättningen är i praktiken rätt att ansöka om utnyttjandetillstånd för ett område för havsbaserad vindkraft och möjlighet att utveckla ett långvarigt och osäkert havsbaserat vindkraftsprojekt som kräver stora resurser. För statens del genererar ett sådant projekt kvalitet som utvecklas av en erfaren aktör. Erfarenhet ökar sannolikheten för att projektet genomförs och minskar riskerna. Eftersom konkurrensutsättningen ordnas i ett mycket tidigt skede av projektet, är erfarenhetskriteriet också sådant att man faktiskt kan kontrollera att det uppfylls. Projektutvecklingen kan ta t.ex. 10 år från konkurrensutsättningen och kraftverkens drifttid kan vara t.ex. 30 år. Av denna orsak är det inte ändamålsenligt att bedöma erfarenheten hos de personer som genomför projektet, utan erfarenheten hos den organisation som genomför projektet. Projektet genomförs i själva verket av den deltagare i konkurrensutsättningen som också får utnyttjandetillstånd – verksamhet inom havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen får bedrivas endast av den som innehar utnyttjandetillstånd (3 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen). Det är alltså ändamålsenligt att kräva erfarenhet av den organisation (eller de organisationer), som genomför projektet. Det är alltså fråga om antingen ett självständigt företag eller en självständig sammanslutning, en grupp som lämnat anbud eller en deltagare med de kapacitetsenheter vilka kapacitet deltagaren har åberopat för att uppfylla kraven i 3 § 2 mom.

När det gäller erfarenhet enligt underpunkterna 1 och 2 bedömer Energimyndigheten huruvida erfarenheten innehållsmässigt och tidsmässigt motsvarar definitionerna enligt 1 §, dvs. exempelvis i fråga om projekthantering inom projektutveckling av vindkraft huruvida referensen omfattar såväl administration och ledning av planeringen av ett vindkraftsprojekt som administration och ledning av de miljökonsekvensbedömningar och tillståndsförfaranden som krävs för vindkraftverk åtminstone tills det att de tillstånd som förutsätts för vindkraftverk har beviljats. Det får ha förflutit högst åtta år från det att förvärvandet av referensen upphörde. De åtta åren börjar räknas från det att de tillstånd som förutsätts för vindkraftverken har beviljats eller det kommersiella ibruktagandet har gjorts i enlighet med definitionerna. Energimyndigheten meddelar vid behov närmare bestämmelser om hur tiden beräknas. På samma sätt som i förutsättningarna för deltagande är även här åtta år nödvändigt på grund av att det tar länge att utveckla ett vindkraftsprojekt.

Referenskriteriet antingen uppfylls, varvid man får 3 eller 4 poäng för det, eller så uppfylls det inte, varvid man får 0 poäng för det. Inga tilläggs-poäng fås för projekthanterings kvaliteten. För statens del är ett tecken på kvalitet att projekthanteringen har genomförts från början till slut så att tillstånden för kraftverken har fått, eller när det handlar om underpunkt 2, att kraftverken har tagits i kommersiell drift. Eftersom det är fråga om urvalskriterier som gäller kvaliteten är det inte obligatoriskt att uppfylla dem, men de ökar möjligheterna att vinna konkurrensutsättningen.

Skillnaden jämfört med förutsättningarna för deltagande är den flerfaldiga erfarenhet av vindkraft som krävs. För att uppfylla förutsättningarna för deltagande är det väsentligt med tidigare erfarenhet av branschen. Med tanke på kvaliteten är det dock väsentligt att erfarenheten är heltäckande.

Enligt underpunkt 3 får man 1 poäng för erfarenhet av drift och underhåll av vindkraftverk under minst två år så att vindkraftverkens sammanlagda kapacitet är minst 500 megawatt. Med drift och underhåll avses ansvar för drift och styrning samt underhåll av vindkraftverk. Referensen kan uppfyllas genom att kombinera flera projekt så att kraftverkens kapacitet är tillsammans minst 500 megawatt samt genom flera projekt vilkas drift och underhåll tillsammans har pågått minst två år. Högst fem år gamla referenser beaktas eftersom referens krävs från endast två år, jämfört med projektutvecklings- och uppbyggnadsfasen, som ofta pågår längre.

Enligt underpunkt 4 fås 8 poäng för erfarenhet av projekthantering inom projektutveckling av vindkraft så att vindkraftverkens sammanlagda kapacitet är minst 100 megawatt och varje vindkraftverk är placerat till havs på minst 10 meters djup. Projekthantering inom projektutveckling av vindkraft definieras i 1 §. Referensen gäller i praktiken havsbaserad vindkraft. Erfarenheten kan vara från ett eller flera projekt. Erfarenhet av just projekthantering inom projektutveckling av havsbaserad vindkraft tillför kvalitet, eftersom projektplaneringen och tillståndsförfarandet till havs avviker från landbaserad vindkraft, så dylik erfarenhet ökar sannolikheten för att projektet genomförs och minskar de risker som hänför sig till projektet.

Enligt underpunkt 5 fås 8 poäng för erfarenhet av projekthantering i uppbyggnadsfasen av vindkraft så att vindkraftverkens sammanlagda kapacitet är minst 100 megawatt och varje vindkraftverk är placerat till havs på minst 10 meters djup. Projekthantering i uppbyggnadsfasen av vindkraft definieras i 1 §. På samma sätt som i fråga om projektutvecklingen avviker byggande till havs från landbaserad vindkraft och erfarenhet av detta delområde tillför projektet kvalitet.

Punkt C i bilaga 1. I punkt C i bilagan föreskrivs det om urvalskriterier som gäller projektets miljökonsekvenser. Med hjälp av de urvalskriterier som gäller miljön kan tilläggspoäng ges för åtgärder som är positiva för miljön. Utarbetandet av miljökriterierna har för det första styrts av att kriterierna ska på samma sätt som de andra urvalskriterierna ska ha anknytning till koncessionsföremålet i enlighet med artikel 41.2 i koncessionsdirektivet. Därför är det inte möjligt att ge poäng för t.ex. sådana åtgärder som förbättrar den biologiska mångfalden men som inte har anknytning till det havsbaserade vindkraftsprojektet. För det andra har målet varit att poäng fås endast för ytterligare åtgärder. Ett havsbaserat vindkraftsprojekt behöver vattenhushållningstillstånd som avses i vattenlagen och som innehåller villkor som gäller projektets miljökonsekvenser. Villkoren kan hänföra sig till exempelvis projektets bullerkonsekvenser eller observationskyldigheter. Syftet har varit att utarbeta urvalskriterierna så att tilläggspoäng inte fås för åtgärder som sannolikt skulle vidtas även annars t.ex. på grund av villkoren i tillståndet enligt vattenlagen.

För det tredje har utarbetandet av urvalskriterierna påverkats av att enligt artikel 41.2 i koncessionsdirektivet ska kriterierna för koncessionskontrakt åtföljas av krav som gör det möjligt att effektivt kontrollera de uppgifter som anbudsgivarna lämnar. Energimyndigheten bedömer om urvalskriterierna är uppfyllda. För bedömningen av om kriterierna är uppfyllda har inte planerats

någon expertpanel enligt t.ex. den holländska modellen. Vid konkurrensutsättning av havsbaserad vindkraft i Holland kan man få poäng för miljöåtgärder så att anbudsgivarna har tämligen stort handlingsutrymme att föreslå olika åtgärder som är positiva för miljön och vilkas konsekvenser och poängsättning bedöms av en expertpanel. När förordningen beretts har målet varit att miljökriterierna ska vara sådana att de åtgärder som anges i dem faktiskt också ska vidtas, dvs. poäng får inte för t.ex. sådana planer vilkas genomförande är svårt att verifiera.

Den fjärde faktorn som påverkat utarbetandet av kriterierna har varit att konkurrensutsättningen av havsbaserad vindkraft i Finlands ekonomiska zon ordnas i ett mycket tidigt skede av projektutvecklingen, före miljökonsekvensbedömningen och närmare undersökning av området. Av denna orsak är projektets exakta miljökonsekvenser ännu inte kända, t.ex. grundläggningssättet eller fåglars, fiskars och havsdäggdjurs rörelser i det konkurrensutsatta området. Detta gör det svårt att identifiera sådana miljöåtgärder som skulle vara centrala för att minska olägenheterna av projektet. I detta avseende skiljer sig situationen från t.ex. konkurrensutsättning av havsbaserad vindkraft i Danmark, där ett projekts miljökonsekvenser och de bästa metoderna att lindra dem är bättre kända före konkurrensutsättningen.

Enligt underpunkt 1 i punkt C i bilagan får man 3 poäng genom att förbinda sig till att som drivkraft för transporter, såsom drifts-, service-, reparation- och besöks transporter, som hänför sig till det projekt för utnyttjande av vindenergi som genomförs med stöd av utnyttjandetillståndet använda förnybara bränslen som uppfyller hållbarhetskriterierna enligt 4 § 14 punkten i lagen om biodrivmedel, flytande biobränslen och biomassabränslen (393/2013) från det att vindkraftsparken har tagits i planerad drift och tills det att hela vindkraftsparken börjar demonteras. Kriteriet hänför sig alltså till vindkraftsprojektets produktionstid. Kriteriet hänför sig till det projekt för utnyttjande av vindenergi som genomförs med stöd av utnyttjandetillståndet – eftersom de ledningar och kablar som hänför sig till projektet inte beviljas tillstånd genom utnyttjandetillståndet, gäller kriteriet alltså inte transporter som hänför sig till ledningarna och kablarna, såsom anlitan- det av kabelreparationsfartyg. Drifts-, service-, reparations- och besöks transporter är en exempel- förteckning över de vanligaste transportändamålen under projektets produktionstid, men inte en uttömmande förteckning, utan även andra slags transporter berörs av kriteriet.

Drivkraften för transporter ska alltså vara el eller förnybara bränslen som uppfyller hållbarhets- kriterierna enligt 4 § 14 punkten i lagen om biodrivmedel, flytande biobränslen och biomas- sabränslen (393/2013). Syftet med kriteriet är att ge tilläggs poäng för utfästelse om transporter med låga klimatutsläpp. Elen i Finland är för närvarande utsläppsfri till mer än 90 procent: år 2023 täcktes 92 procent av elförbrukningen med fossilfri elproduktion, dvs. förnybara energikäl- lor och kärnkraft⁸. Av denna orsak är det ur utsläppssynvinkel inte motiverat att kräva att elen ska vara utsläppsfri, särskilt med beaktande av att detta skulle kräva lagstiftning om sättet att ve- rifiera utsläppsfriheten och betydligt mera tillsyn. Enligt 4 § 14 punkten i lagen om biodrivme- del, flytande biobränslen och biomassabränslen avses med *hållbarhetskriterier* i 5 a § 2 mom., 6, 6 a, 7–10 och 10 a § föreskrivna krav som ställs på biodrivmedel, flytande biobränslen och bio- massabränslen. Det är fråga om kriterier som baserar sig på direktivet om förnybar energi och som fastställer när en bränsle anses vara hållbart producerat. Bränslets överensstämmelse med hållbarhetskriterierna kan påvisas med hållbarhetsintyg.

⁸ Statistikcentralen: År 2023 täcktes 98 procent av elbehovet i Finland med inhemsk elproduktion. Med- delande 17.4.2024. Tillgängligt: <https://stat.fi/sv/publikation/cln2zc9wg8f gb0cut7vm9hil8>

Det kriterium som gäller drivkraft är frivilligt och för utfästelse om att uppfylla det ges 3 poäng. Om en aktör som förbundit sig till kriteriet senare får utnyttjandetillstånd, ska aktören iaktta kriteriet under vindkraftparkens hela driftstid. Energimyndigheten övervakar detta i enlighet med 27 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. Kriteriet innehåller dock ett undantag: drivkraftsförutsättningen gäller dock inte sådana enstaka service- och reparationsåtgärder som avviker från det normala och som kräver trafikmedel som avviker från dem som används i den normala service- och reparationsverksamheten. Vindkraftsproduktionen i de områden som konkurrensutsatts startar sannolikt mer än 10 år efter tidpunkten för konkurrensutsättningen, då tillgången på trafikmedel som använder el eller förnybara bränslen som drivkraft antas vara bättre än i nuläget. Ett företag som förbinder sig till kriteriet har möjlighet att under flera år förutse och förbereda sig på att de fartyg som behövs är i användning under produktionstiden. Det är dock inte rimligt att kräva detta i fråga om specialfartyg som behövs endast sällan, såsom stora lyftfartyg, som kan behövas endast tillfälligt för sällsynta reparationsåtgärder, såsom byte av en söndrig vindkraftverksvinge. Syftet med undantaget är att säkerställa att aktören inte behöver skaffa ett fartyg som uppfyller drivkraftskravet för sådana service- och reparationsåtgärder som förekommer sällan och som kräver specialmateriel, såsom lyftfartyg.

I punkten talas det om trafikmedel, eftersom vid service på vindkraftverk kan användas även t.ex. helikoptrar.

Enligt underpunkt 2 i punkt C i bilagan fås 2 poäng om fåglarna i området för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen observeras med hjälp av en fågelradar som monteras på ett fartyg under minst två vårflyttningssäsonger och två höstflyttningssäsonger, varje gång oavbrutet under minst två månader. Observationen ska infalla under projektutvecklingstiden så att forskningsresultaten finns tillgängliga när den miljökonsekvensbeskrivning som avses i 2 § 4 punkten i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) utarbetas. Forskningsresultaten och forskningsmaterialet ska lämnas till arbets- och näringsministeriet i en form som är enkel att använda. Fågelradarn ska företräda bästa till buds stående teknik. Med stöd av 17 § 2 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ska även resultaten av forskning som bedrivits med stöd av utnyttjandetillståndet samt forskningsmaterialet lämnas till arbets- och näringsministeriet.

Syftet med detta kriterium är att främja projektplaneringen på ett sätt som är positivt med tanke på konsekvenser för fåglarna. Det finns inte mycket kunskap om havsbaserade vindkraftverks konsekvenser för fåglar i Bottniska viken, så det behövs mera kunskap. Konsekvenserna för fåglar ska tillsammans med andra miljökonsekvenser utredas för miljökonsekvensbedömningen (MKB), men omfattningen av skyldigheten att utreda kriteriet övergår vad projektaktörerna i övrigt antas göra för MKB. Utfästelse om att uppfylla kriteriet innebär att när en anbudsgivare får utnyttjandetillstånd ska denne observera fåglarna med fågelradar i området under sammanlagt åtta månader, varav fyra månader under två olika vårflyttningssäsonger och fyra månader under två olika höstflyttningssäsonger. Observationen ska vara oavbruten, dvs. varje gång två månader utan avbrott. Detta ger heltäckande information om de fåglar som flyttar genom området. Olika fågelarter flyttar under olika tider på dygnet. Fågelradarn ska vara utrustad med bästa till buds stående teknik, vilket betyder teknik som på bästa sätt gör det möjligt att samla in information om fåglarnas rörelser, särskilt antalet fåglar och vilka arter de tillhör. Med tillgänglig avses en sådan radar som det är möjligt att skaffa på marknaden.

Observationen bör i praktiken infalla i den inledande fasen av projektutvecklingen, eftersom resultaten ska finnas tillgängliga i sin helhet när MKB-bedömningsbeskrivningen utarbetas. När forskningsresultaten och forskningsmaterialet lämnas till ANM börjar den insamlade informationen omfattas av offentlighetslagens tillämpningsområde och det blir möjligt att utnyttja den för att bättre förstå havsbaserade vindkraftsprojekts sammantagna konsekvenser. Resultaten och materialet bör finnas i en form som är enkel att använda, varmed avses bl.a. att de filformat som används ska vara i allmänt bruk och uppgifterna grupperade så att det inte krävs orimligt med arbete för att ta reda på dem.

I poängtalet för miljökriterierna har beaktats tilläggskostnaden för respektive poäng, dvs. hur mycket det kan uppskattas kosta för anbudsgivaren att förbinda sig till de ytterligare åtgärderna i fråga. Tilläggskostnaden för en åtgärd har jämförts med den kostnad som anbudsgivaren orsakas av den utnyttjandeavgift som denne erbjuder, samt med de förslagna poängerna för utnyttjandeavgiften.

Punkt D i bilaga 1. I punkt D i bilagan föreskrivs det om urvalskriterier som gäller främjande av flexibiliteten i energisystemet. Syftet med kriteriet är att påverka utbudet av el så att balansen mellan efterfrågan och utbud på el främjas. Om ett havsbaserad vindkraftsprojekt ansluts till elnätet i Finland, tillförs elmarknaden mycket ny produktion som varierar med blåsigheten, och som måste balanseras med efterfrågan i elsystemet.

I underpunkt 1 i punkt D i bilagan ingår det första urvalskriteriet som hänför sig till flexibiliteten i energisystemet och som lyder: om den vindkraftspark som byggs i området för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ansluts till elnätet i Finland, byggs i samma anslutning som vindkraftsparken något av följande klart för drift innan vindkraftsparken tas i planerad drift: a) ett batteribaserat energilager som förmår producera en effekt på minst 50 megawatt i mer än 2 timmar (1 poäng), eller b) ett batteribaserat energilager som förmår producera en effekt på minst 50 megawatt i mer än 4 timmar (2 poäng), eller c) ett batteribaserat energilager som förmår producera en effekt på minst 100 megawatt i mer än 2 timmar (2 poäng), eller d) ett batteribaserat energilager som förmår producera en effekt på minst 100 megawatt i mer än 4 timmar (3 poäng), eller e) ett eldriftsobjekt som omvandlar el till en annan energiform och vars kapacitet uttryckt i elektrisk effekt är minst 100 megawatt (10 poäng), eller f) ett eldriftsobjekt som omvandlar el till en annan energiform och vars kapacitet uttryckt i elektrisk effekt är minst 200 megawatt (20 poäng).

I underpunkt 1 är det alltså möjligt att välja högst ett alternativ. Eftersom det är fråga om ett urvalskriterium, behöver anbudsgivaren ändå inte erbjuda något av alternativen. Om anbudsgivaren erbjuder någon av de sex punkterna förbinder sig anbudsgivaren till att, om denne får utnyttjandetillstånd och med stöd av det bygger en vindkraftspark som ansluts till elnätet i Finland, bygga också ett batteribaserat energilager eller ett eldriftsobjekt som omvandlar el till en annan energiform. Detta tillför energisystemet (i detta fall elsystemet) flexibilitet, eftersom ett batteribaserat energilager kan i någon mån jämna ut de variationer som produktionen av havsbaserad vindkraft medför i elnätet samt vara med och balansera elsystemet. Ett eldriftsobjekt som omvandlar el till en annan energiform tillför åter energisystemet flexibilitet, eftersom det skulle fin-

nas ett alternativ driftsobjekt för en del av den el som produceras av det havsbaserade vindkraftsprojektet i stället för att den matas in i elnätet. Dessutom skulle elen omvandlas till energi i sådan form som sannolikt kan lagras enklare och längre än el.

Att ett kriterium erbjuds betyder alltså inte nödvändigtvis att det aktuella tilläggsprojektet måste byggas – tilläggsprojektet ska byggas endast om vindkraftsparken ansluts till elnätet i Finland. Energilagret eller eldriftsobjektet ska byggas till samma anslutning, dvs. bakom samma anslutningspunkt som vindkraftsparken. Detta beror på att genom att placera energilagret eller eldriftsobjektet bakom samma anslutningspunkt, kan tilläggsprojektet påverka den mängd el som matas in i nätet från det havsbaserade vindkraftsprojektet och på så vis förbättra flexibiliteten i energisystemet.

Med att vindkraftsparken har tagits i planerad drift avses på det sätt som anges i regeringens proposition med förslag till lag om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen att de vindkraftverk som aktören har planerat för området och för vilka aktören har fått tillstånd till största delen är i drift. Kravet på färdigställande av tilläggsprojektet är bundet till den tidpunkt då säkerheten för främjande av projektet återlämnas. Enligt 19 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ska Energimyndigheten på ansökan frigöra säkerheten när vindkraftsparken är i planerad drift och innehavaren av utnyttjandetillståndet har uppfyllt sina skyldigheter i fråga om kvalitativa faktorer och tidsfrister. Tilläggsprojektet ska alltså vara färdigt samtidigt som den havsbaserade vindkraftsparken för att säkerheten ska kunna återlämnas.

Alternativen omfattar för det första fyra olika stora batteribaserade energilagrar utifrån lagrets minimieffekt och den tid lagret åtminstone förmår producera denna effekt. Ett batteribaserat energilagrar tillför elnätet flexibilitet som snabbt kan utnyttjas.

Till alternativen hör dessutom två olika stora eldriftsobjekt, som omvandlar el till en annan energiform. Ett sådant eldriftsobjekt kan vara t.ex. en elektrolysanläggning som hänför sig till produktion av väte och vidareförädlade former av det. Kriteriet är dock teknikneutralt. Ett projekt enligt kriteriet tillför energisystemet flexibilitet på två sätt: en del av den el som vindkraftsparken producerar behöver inte matas in i elnätet, och för det andra får man energi i en mera flexibel form än el. Med kapacitet uttryckt i elektrisk effekt avses den maximala effekt varmed driftsobjektet kan använda el.

I poängerna för de ovannämnda kriterierna i anslutning till flexibiliteten i energisystemet har beaktats kostnaderna för tilläggsprojekt. Till skillnad från miljökriterierna avspeglar poängen dock inte de egentliga investeringskostnaderna för tilläggsprojekten, utan endast en del av dem, eftersom det sannolikt finns även andra ekonomiska incitament för projekten än urvalskriterierna.

I underpunkt 2 i punkt D i bilagan föreskrivs det om ett annat urvalskriterium som gäller flexibilitet i energisystemet. Enligt den får man 1 poäng i det fallet att om den vindkraftspark som byggs i området för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ansluts till elnätet i Finland, byggs vindkraftsparken så att den är tekniskt redo att delta i marknaden för frekvenshållningsreserver eller automatisk frekvensåterställningsreserv. Den tekniska förmågan ska verifieras i enlighet med den systemansvariga stamnätsinnehavarens process för verifiering och godkännande av de tekniska kraven på reservprodukten i fråga innan vindkraftsparken tas i planerad drift. Man får alltså poäng genom att förbinda sig till att vindkraftsparken byggs så att den är tekniskt redo

att delta i marknaden för antingen frekvenshållningsreserver eller automatisk frekvensåterställningsreserv. Om vindkraftsparken emellertid aldrig ansluts till elnätet i Finland behöver skyldigheten inte fullgöras – med andra ord att man förbinder sig till kriteriet innebär inte skyldighet att ansluta projektet till elnätet i Finland. Med frekvenshållningsreserver avses i enlighet med artikel 3.6 i kommissionens förordning (EU) 2017/1485 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem de aktiva reserver som finns tillgängliga för att upprätthålla systemfrekvensen efter att en obalans inträffat. Dessa reserver förkortas FCR. Med automatisk frekvensåterställningsreserv avses i enlighet med artikel 3.99 i samma förordning en frekvensåterställningsreserv som kan aktiveras av en automatisk regleranordning. Frekvensåterställningsreserv definieras i artikel 3.7 i förordningen, enligt vilken med frekvensåterställningsreserver (FRR) avses de aktiva reserver som finns tillgängliga för att återställa systemfrekvensen till nominell frekvens och, för ett synkronområde som består av mer än ett kontrollområde för lastfrekvensreglering, för att återställa effektbalansen till det planerade värdet.

Syftet med urvalskriteriet är att ge tilläggspoäng till ett projekt genom vilket vindkraftverken har möjlighet att delta i reservmarknaden för el. Med reserver avses kraftverk, förbrukningsobjekt och energilager, som ändrar sin effekt enligt behov. Detta bidrar till att balansera förbrukningen och produktionen av el. Om en havsbaserad vindkraftspark byggs orsakar den ytterligare tryck på elnätet att balansera produktionen och förbrukningen. Om vindkraftsparken inte ansluts till nätet utan direkt till ett förbrukningsobjekt ökar detta redan i sig flexibiliteten i energisystemet jämfört med en situation där hela vindkraftsparken ansluts till elnätet.

Det finns flera olika reservprodukter men enligt den systemansvariga stamnätsinnehavaren Fingrid Oyj:s uppskattning är det å ena sidan mest nödvändigt att utöka frekvenshållningsreserverna och den automatiska frekvenshållningsreserven med tanke på ökad flexibilitet i energisystemet och å andra sidan är det inte säkert att vindkraftsparken deltar frivilligt i dessa reservmarknader. Därför är det motiverat att ge tilläggspoäng för att aktören bygger vindkraftsparken så att den är tekniskt redo att delta i dessa reservmarknader. För att det ska vara praktiskt möjligt att delta i reservmarknaden måste man redan när vindkraftsparken planeras beakta att detta ska vara tekniskt möjligt. Fast man förbinder sig till urvalskriteriet är det inte obligatoriskt att ge anbud på reservmarknaden. Eftersom den största kostnaden för deltagande i reservmarknaden ändå består av framför allt säkerställande av vindkraftsparkens tekniska förmåga i planeringsfasen, kan man anta att om denna förmåga finns är den ett incitament att delta i reservmarknaden. I kriteriet krävs det dessutom att den tekniska förmågan verifieras i enlighet med den systemansvariga stamnätsinnehavarens process för verifiering och godkännande av de tekniska kraven på reservprodukten i fråga innan vindkraftsparken tas i planerad drift. Med process avses förkvalificering enligt artikel 3.146 i kommissionens förordning 2017/1485, dvs. den process som används för att kontrollera om en enhet eller en grupp som tillhandahåller reserver uppfyller de krav som fastställts av den systemansvarige för överföringssystemet. För processen används också begreppet förkvalificeringstest. Denna process ska ha genomförts på ett godkänt sätt innan vindkraftsparken tas i planerad drift. Utfästelsen om att vindkraftsparken tas i planerad drift beror på att Energimyndigheten frigör säkerheten för främjande av projektet i enlighet med 19 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen när vindkraftsparken är i planerad drift och innehavaren av utnyttjandetillståndet har uppfyllt sina skyldigheter i fråga om kvalitativa faktorer och tidsfrister. Om anbudsgivaren förbinder sig till detta kriterium ska alltså förkvalificeringstestet enligt Fingrids krav har utförts på ett godkänt sätt innan säkerheten kan frigöras. Deltagande i reservmarknaden förutsätter också att avtal om saken ingås med Fingrid.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att förordningen ska träda i kraft den 2 oktober 2025. Förordningen behöver träda i kraft innan den första konkurrensutsättningen ordnas. Den första konkurrensutsättningen kan dock ordnas först när statsrådet har fattat ett beslut enligt 2 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen om ett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och om konkurrensutsättning av det. Möjligheten att meddela ett sådant beslut påverkas i sin tur av bl.a. när den bedömningen av miljökonsekvenserna av planer och program (SMF) som gäller utkastet till beslut blir klar. Den exakta tidpunkt då förordningen senast borde träda i kraft för att det ska finnas tillräckligt med tid för konkurrensutsättningen är ännu inte känd i detta skede.